

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi
Tezli Yüksek Lisans Programı

**OKUL ÖNCESİNDE EBEVEYNLERİN TEKNOLOJİ
KULLANIMLARI VE ÇOCUKLARININ TEKNOLOJİ
KULLANIMINA YÖNELİK BİLGİ VE TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

İsrafil ASARKAYA
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Özge ÖZEL

Burdur, 2024

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Programı

**OKUL ÖNCESİNDE EBEVEYNLERİN TEKNOLOJİ
KULLANIMLARI VE ÇOCUKLARININ TEKNOLOJİ
KULLANIMINA YÖNELİK BİLGİ VE TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

İsrafil ASARKAYA
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Özge ÖZEL

Burdur, 2024

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY
FORMU**

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 04/08/2023 tarih ve 2023/478-18 kararıyla oluşturulan jüri tarafından 15.11.2024 tarihinde tez savunma sınavı yapılan İsrail ASARKAYA'nın "Okul Öncesinde Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımları ve Çocuklarının Teknoloji Kullanımına Yönelik Bilgi ve Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışması Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI): Doç. Dr. Özge ÖZEL

ÜYE: Prof. Dr. Perihan ÜNÜVAR

ÜYE: Dr. Öğr. Üyesi Sevim KARAOĞLU

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

☒ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☐ Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

İsrafil ASARKAYA

Tarih

İmza

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen, bilgi ve deneyimleriyle rehberlik ederek bu zorlu süreci kolaylaştıran kıymetli hocam Doç. Dr. Özge ÖZEL'e teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitim sürecinde tanıma fırsatına eriştiğim, bilgi ve tecrübelerinden faydalanabildiğim için kendimi şanslı hissettiğim kıymetli hocam Prof. Dr. Perihan ÜNÜVAR'a, tez sürecimdeki tüm katkıları ve gösterdiği emek için değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Sevim KARAOĞLU'na teşekkür ederim.

Tüm eğitim sürecim boyunca beni daima destekleyen, bu noktaya gelmemi sağlayan, benim için sayısız fedakarlıklarda bulunan sevgili aileme teşekkür ederim.

Okul Öncesinde Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımları ve Çocuklarının Teknoloji Kullanımına Yönelik Bilgi ve Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
(Yüksek Lisans Tezi)

İsrafil ASARKAYA

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönem çocuğa sahip ebeveynlerin teknoloji kullanım durumları ile çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik bilgi ve tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma ile ebeveyn ve çocukların teknoloji kullanım durumları ve demografik faktörler (yaş, cinsiyet, eğitim durumu vb.) ile ebeveyn yaklaşımları arasında farklılaşma olup olmadığının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışma nicel bir çalışma olup ilişkisel tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, çocuğu MEB’e bağlı bağımsız anaokulları ve ilkokullara bağlı anasınıflarına devam etmekte olan ebeveynler oluşturmaktadır. Evren geniş bir kümeyi ifade ettiğinden araştırma için örneklem belirlenmesi yoluna gidilmiş, kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılarak farklı illerde ikamet eden 315 ebeveyn örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler; araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Teknoloji Kullanma Durumları Anketi” ile Kalkan, Kılıç ve Duran Yılmaz (2022) tarafından oluşturulan “Teknoloji kullanımında ebeveyn tutum ölçeğinin geliştirilmesi” çalışmasında yer alan “Ebeveyn Bilgi Ölçeği” ve “Ebeveyn Tutum Ölçeği” aracılığıyla elektronik ortamda ve yüz yüze olacak şekilde toplanmıştır. Çalışmada toplanan verilerin basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değerleri incelenmiş, verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, ölçeklerin katılımcı özelliklerine göre incelenebilmesi için parametrik olmayan Kruskal Wallis ve Mann-Whitney U testleri kullanılmıştır. Ölçekler arası ilişkinin incelenmesi için Spearman korelasyon analizi testi uygulanmıştır. Yapılan analizler neticesinde, ebeveynlerin cinsiyet, yaş, meslek, eğitim düzeyi, yaşadıkları bölge (kır/kent) özellikleri ile ölçek yanıtları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmezken medeni durum, gelir, çocuk sayısı özellikleri ile ölçek yanıtları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Çocukların demografik özelliklerine göre ebeveynlerin ölçek yanıtları incelendiğinde, cinsiyet faktörü ile ölçek yanıtları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş; yaş, doğum sırası ve kardeş sayısı özelliklerinde ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ayrıca ebeveyn ve çocukların teknolojik alet tercihleri, kullandıkları süreler ve kullanma amaçlarına ait bulgular da çalışma ile ortaya konulmuştur. Gelecek çalışmalarda, çocukların cinsiyetlerine göre ebeveyn tutumlarının incelenmesine yönelik derinlemesine analizler yapılabilir. Ebeveynlerin medeni durumları ile tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla farklı özelliklerdeki örneklem grupları ile çalışmalar yürütülebilir. Ebeveynlerin ve çocukların teknolojiye dönük bilinçli kullanıcılar olmaları ve dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim çalışmaları planlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Teknoloji Bilgisi, Ebeveyn Teknoloji Tutumları, Erken Çocukluk, Okul Öncesi, Sosyal Medya, Teknoloji Kullanımı

Sayfa Adeti: 96

Danışman: Doç. Dr. Özge ÖZEL

**Investigating the Relationship Between Parents' Technology Use and Their
Children's Knowledge and Attitudes Towards Technology Use in Preschool
(Master's Thesis)**

İsrafil ASARKAYA

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between the technology use status of parents with preschool children and their knowledge and attitudes towards their children's technology use. The study aims to reveal whether there is a difference between parents' and children's technology use and demographic factors (age, gender, educational status, etc.) and parental approaches. In this context, the study is a quantitative study and was conducted with the relational survey method. The population of the study consists of parents whose children attend independent kindergartens affiliated to the Ministry of National Education and preschools affiliated to primary schools. Since the population represents a large cluster, sampling was chosen for the study, and 315 parents residing in different provinces were selected as the sample using the convenience sampling method. The data obtained from the study were collected electronically and face-to-face through the "Personal Information Form" and "Technology Use Status Questionnaire" created by the researcher and the "Parental Information Scale" and "Parental Attitude Scale" included in the study "Development of the parental attitude scale in technology use" created by Kalkan, Kılıç and Duran Yılmaz (2022). Kurtosis and Skewness values of the data collected in the study were examined and it was determined that the data did not show normal distribution. In this context, nonparametric Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U tests were used in the evaluation of the data obtained in order to examine the scales according to the participant characteristics. Spearman correlation analysis test was applied to examine the relationship between the scales. As a result of the analyses, no significant difference was observed between the gender, age, occupation, education level, region of residence (rural/urban) characteristics of the parents and the scale responses, while there was a significant difference between the marital status, income, number of children and the scale responses. When the scale responses of the parents were analyzed according to the demographic characteristics of the children, it was observed that there was a significant difference between the gender factor and the scale responses, while no significant difference was found in age, birth order and number of siblings. In addition, findings on parents' and children's preferences for technological devices, the duration of their use and the purposes of their use were also revealed in the study. In future studies, in-depth analyzes can be conducted to examine parental attitudes according to the gender of children. Studies can be conducted with sample groups with different characteristics to examine the relationship between parents' marital status and their attitudes. Educational activities can be planned to make parents and children conscious users of technology and to improve their digital literacy skills.

Keywords: Early Childhood, Parental Technology Attitudes, Parental Technology Knowledge, Preschool, Social Media, Technology Use

Page Number: 96

Advisor: Assoc. Prof. Özge ÖZEL

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZ	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	5
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Sayıtları	7
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.6. Tanımlar	8
BÖLÜM II.....	9
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. Kuramsal Çerçeve	9
2.1.1. Teknolojinin Gelişimi	9
2.1.2. İnternet	10
2.1.3. Nesnelerin İnterneti.....	12
2.1.4. Dijital İletişim Çağı.....	12
2.1.5. Yeni Medya.....	14
2.1.6. Dijital İletişim Çağında Aile	18
2.1.7. Dijital Okuryazarlık	24
2.2. İlgili Araştırmalar.....	26
2.2.1. Ebeveynlerin Çocuklarının Teknoloji Kullanımına Yönelik Yaklaşımlarını Konu Alan Yerli Araştırmalar.....	26
2.2.2. Ebeveynlerin Çocuklarının Teknoloji Kullanımına Yönelik Yaklaşımlarına Yönelik Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	30
BÖLÜM III	33
YÖNTEM.....	33

3.1. Araştırmanın Modeli	33
3.2. Evren ve Örneklem	33
3.3. Veri Toplama Araçları	36
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	36
3.3.2. Teknoloji Kullanım Durumları Anketi	36
3.3.3. Teknoloji Kullanımında Ebeveyn Tutum Ölçeği (TKETÖ)	37
3.4. Verilerin Toplanması	38
3.5. Verilerin Analizi.....	38
BÖLÜM IV	41
BULGULAR VE YORUM.....	41
4.1. Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutumlarının Genel Özellikleri Nelerdir?.....	41
4.2. Ebeveyn ve Çocukların Teknolojik Alet Kullanım Durumları Nelerdir?	43
4.3. Demografik Etmenlere (Yaş, Cinsiyet vb.) Göre Ebeveynlerin Çocuklarının Teknolojik Araç Kullanmasına Yönelik Bilgi ve Tutumları Farklılaşmakta Mıdır?	45
4.4. Çocuklara Ait Demografik Etmenler ile Ebeveynlerin Çocuklarının Teknolojik Araç Kullanmasına Yönelik Bilgi ve Tutumları Farklılaşmakta Mıdır?	51
BÖLÜM V	54
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	54
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	54
5.1.1. Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutumlarının Genel Özellikleri Nelerdir?.....	54
5.1.2. Ebeveyn ve Çocukların Teknolojik Araç Kullanma Durumları Nelerdir?	56
5.1.3. Demografik Etmenlere (Yaş, Cinsiyet vb.) Göre Ebeveynlerin Çocuklarının Teknolojik Araç Kullanmasına Yönelik Bilgi ve Tutumları Farklılaşmakta Mıdır?	58
5.1.4. Çocuklara Ait Demografik Etmenler ile Ebeveynlerin Çocuklarının Teknolojik Araç Kullanmasına Yönelik Bilgi ve Tutumları Farklılaşmakta Mıdır?	60
5.2. Öneriler	61
KAYNAKLAR	63

EKLER.....	78
------------	----

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Okul Öncesi Dönem Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özellikleri	34
Tablo 2. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Demografik Özellikleri	35
Tablo 3. Ebeveyn Bilgi ve Tutum Ölçeği Güvenirlik Değerleri	39
Tablo 4. Değişkenlere Ait Basıklık ve Çarpıklık Değerleri ve Betimsel İstatistikler	39
Tablo 5. Ölçek Yanıtlarına İlişkin Bulgular	41
Tablo 6. Ebeveyn Bilgi Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği Davranışsal Boyutu ve Ebeveyn Tutum Ölçeği İlişkisel Boyutuna İlişkin Yapılan Spearman Korelasyon Testi Sonuçları	42
Tablo 7. Ebeveyn ve Çocuk Teknolojik Alet Kullanma Amaçları	43
Tablo 8. Ebeveyn ve Çocuk Teknolojik Araç Tercihleri	44
Tablo 9. Ebeveyn ve Çocuk Günlük Teknolojik Araçları Kullanma Süresi	45
Tablo 10. Ebeveynlerin Cinsiyetlerine Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları	46
Tablo 11. Ebeveynlerin Yaşlarına Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	46
Tablo 12. Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	47
Tablo 13. Ebeveynlerin Medeni Durumlarına Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları	48
Tablo 14. Ebeveynlerin Gelirlerine Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	48
Tablo 15. Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	49
Tablo 16. Ebeveynlerin Çocuk Sayılarına Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	50
Tablo 17. Ebeveynlerin Yaşanılan Bölge (Kır/Kent) Faktörüne Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları	50
Tablo 18. Çocukların Cinsiyet Özelliklerine Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları	51
Tablo 19. Çocukların Yaşlarına Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal- Wallis Testi Sonuçları	52

Tablo 20. Çocukların Doğum Sırası Özelliklerine Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum	
Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	52
Tablo 21. Çocukların Kardeş Sayısı Özelliklerine Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum	
Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	53

BÖLÜM I

GİRİŞ

Teknoloji, günümüz dünyasının çok tartışılan konularından biridir. Bu tartışmanın nedeni ise salt bir gerçeklik olarak kendisi değil, ayrıca yanında getirdiği sayısız yenilik ve değişimdir. Bu yenilikler insan hayatının hemen her noktasına sirayet etmiş ve onu, belki de geri döndürülemez biçimde dönüştürmüştür. Onun yarattığı bu etki yalnızca bireyleri etkilemekle kalmamış, pek çok kurumu, olguyu ve yapıyı da değişime uğratmıştır. Teknolojinin değişime uğrattığı kurumlardan biri de ailedir (Koçak, 2011). Ebeveynlerin gündelik yaşantısını değiştiren ve dönüştüren teknoloji, çocuğun da bu değişimden etkilenmesine neden olmuş, ebeveyn ve çocuk ilişkileri teknolojik aletler vasıtasıyla şekillenerek yeni bir boyut kazanmıştır (Romero-Ruiz vd., 2017). Ancak, her ailenin farklı yapısal özelliklere sahip ve kendine özgü bir yapısı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, teknolojiye yönelik bakış açıları ve yaklaşımların da değişiklik gösterebileceği bilinmektedir. Bu farklılıklar, ebeveynlerin teknolojik aletlere olan yaklaşımını etkilerken aynı zamanda çocuklarının teknolojik aletleri kullanmasına yönelik yaklaşımlarına da etki etmekte, çocuklarının teknolojiyle kurduğu ilişkiyi şekillendirmektedir.

1.1. Problem Durumu

Günümüz dünyası, pek çok konuda oldukça büyük ve hızlı bir gelişime sahne olmaktadır. Bu gelişimin temel kaynaklarından biri de teknolojide görülen ilerlemelerdir. Teknoloji bu noktada görülen gelişimin gerek bir parçası olmuş, gerek de bu gelişim ve ilerlemenin itici bir gücü haline gelmiştir. Bunun sonucunda günümüz yaşantısı ve ilişkilerini teknolojiden ve teknolojik araçlardan bağımsız hâlde düşünmek neredeyse imkânsız hâle gelmiştir. Teknolojinin getirdiği bu araç ve olgular yaşantımızın pek çok noktasına girmiş, alışkanlık ve rutinlerimizde kalıcı değişikliklere neden olmuştur. Günümüzde internet ve bilgi ve iletişim teknolojileri

sundukları pek çok özellikle toplumsal yaşamın aktif birer parçasıdır (Kayri & Gününç, 2016).

Teknolojinin hayatımıza etkileriyle şekillenen gündelik yaşamda ilişki biçimleri ve iletişim şekilleri de değişmiş, görülen ilerleme bireyler arası yeni iletişim yolları kurulmasına neden olmuştur. Toplumu oluşturan temel kurumlardan bir tanesi olan ailede de teknolojinin önemi son yıllarda giderek artmış, aileler teknolojik gelişmelerden etkilenmiş ve bu durum aile içerisinde iletişim kurma şekillerinin değişimine neden olmuştur (Akbaş & Dursun, 2020). Günümüzde teknoloji, aile arasındaki ilişkileri etkileyen faktörlerden biridir. Bu durumdan ebeveynler arasındaki ilişkiler etkilendiği gibi ebeveyn çocuk arasındaki ilişkiler de çeşitli şekillerde etkilenmektedir. Teknoloji kullanımı, ebeveyn ve çocuk arasında kurulan anlamlı bağların yerini alabilmekte ya da onu zayıflatabilmektedir (Kildare & Middlemiss, 2017).

Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2023) verilerine göre ülkemizde internete erişimi olan hane oranı %95,5'tir. 6-15 yaş çocuklarının internet kullanım oranının ise %82,7 olduğu görülmektedir (TÜİK, 2021). Bu oranlara bakıldığında, yetişkin ve gençlerde internete erişimin yoğun şekilde sürdüğü görülmektedir. Okul öncesi dönem ve hatta daha küçük yaşlarda da çocukların çeşitli nedenlerle teknolojiye maruz kaldığını gösteren çeşitli çalışmalar literatürde mevcuttur (Günüş & Atli, 2018; Yengil, Güner & Topakkaya, 2019; Yıldız & Kanak, 2021). Doğduğu andan itibaren teknolojiyle iç içe olan ve çok erken yaşlarda teknolojik aletlerle tanışan internet çağı çocukları, "Dijital yerli" ya da "Z kuşağı" gibi kavramlarla anılmaktadır (Özdemir Ürün, 2022). Bu çocuklar çok küçük yaşlardan itibaren çeşitli nedenlerle teknolojik aletleri kullanmakta, yaşları büyüdükçe bu aletlerle geçirdikleri süreler de artmaktadır (Christakis & Garrison, 2009).

Televizyon gibi temel teknolojik aletlerin evlere girmesiyle başlayan süreçte günümüzde pek çok evde televizyonun yanında dizüstü bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi pek çok teknolojik alet bulunmaktadır. TÜİK tarafından yapılan araştırmalara göre 2004 yılında evde internete erişim sağlayabilen hane oranı %7 iken 2022 yılında bu oran %94,1 olmuş; tablet, notebook gibi taşınabilir bilgisayar bulunma oranı %0,9'dan %46,6'ya, cep telefonu/akıllı telefon bulunma oranı ise %53,7'den %99,2'ye yükselmiştir (TÜİK, 2022). Araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda,

cep telefonu/akıllı telefon bulunma oranının %100'e çok yakın olduğu görülmektedir. Diğer teknolojik aletlerin bulunma oranının da geçen yıllara oranla hızla arttığı günümüzde, çocukların bu aletlerle etkileşime girme olasılığı hayli yükselmektedir. Bu çocuklar teknolojik aletlerle çeşitli nedenlerle etkileşime girmekte ya da ona maruz kalmaktadır. Tablet, telefon gibi mobil cihazların günümüzde giderek yaygınlaşması, çocuklar tarafından da bu araçlara erişimi oldukça kolaylaştırmaktadır. Kullanım amaçları ve alanlarının da gelişip çeşitlenmesi sonucunda bu araçların, çocukların yaşamında giderek daha fazla yer kaplamaları beklenmektedir (Hosokawa & Katsura, 2018).

Çocukların teknolojik aletler ve ekranlarla etkileşime girme nedenlerinden biri, ekran ve içeriklerin onlar açısından ilgi çekici olmasından kaynaklanmaktadır. Okul öncesi dönemde yoğun bir merak duygusu içerisinde olan çocuklar; çeşitli efektlerle, şarkı ve sözlerle, kurgularla ve daha pek çok özellikle donatılmış içerikler karşısında meraklı ve istekli birer tüketici haline gelmektedir (Ürün & Atıcı, 2023). Bu nedenle ekrana bakmak, çeşitli oyunlar oynamak, videolar izlemek onlar açısından ilgi çekicidir. Teknolojik aletlerin yaşattığı tatmin ve ilgi, çabasız bir şekilde ya da minimum çabayla erişilebilir olması, onları çocuklar açısından ilgi çekici hale getiren sebeplerden bir tanesidir. Ancak çocukların teknolojik araçlar ve ekranla ilişkileri yalnızca bu sebeple olmamakta, aileler de çeşitli nedenlerle çocuklarını bunlara maruz bırakmakta ya da teşvik edebilmektedir. Çocuğun gürültü yapmaması, yemeğini kolayca yemesi, ebeveynlerin kendine zaman ayırmak istemesi, teknolojik aletlerin ödül olarak çocuğa sunulması gibi farklı sebepler de çocukları ekranlara yönlendirmektedir (Akman, 2014). Ayrıca, aileler çocuğun gelişimini desteklemesi, farklı gelişim alanlarına katkıda bulunması, yeni şeyler öğrenmesini sağlaması, çağa ayak uydurması gibi nedenlerle çocuklarını ekran kullanımına teşvik edebilmektedir (Ateş & Saltalı, 2019). Bu durum çocukların çok küçük yaşlardan itibaren teknolojik araçlarla etkileşime girme nedenlerinden bir tanesidir.

Günümüz çocukları aynı zamanda doğrudan teknolojinin içerisine doğmakta, her şeyin dijitalleştiği bir dünyaya gözlerini açmaktadır. Bu durum teknolojiye de oldukça kolay şekilde adapte olabilmelerine, onu aktif ve yoğun şekilde kullanmalarına neden olmaktadır. Dijital yerliler ya da dijital göçmenler olarak adlandırılan bu çocuklar günümüzde teknolojik araçlara karşı tüketici olmanın yanı sıra üretici ve dağıtıcı

olarak da rol oynamaktadır (Saracho, 2015). Ebeveynlerinde ise durum tam olarak böyle değildir. Onlar, ağırlıklı olarak dünyaya gözlerini yoğun bir teknolojik gelişim içerisinde açmamış, teknolojik araçlar hayatlarına sonradan dahil olmuştur. Bu durum, yeni medya ve aile konusunda ebeveynlerde çeşitli yaklaşımlar ve davranış örüntüleri oluşmasında etkili olmuştur. Bu konuda bir diğer etken ise yeni medya ve gelişen teknoloji konusunda henüz tam olarak ortaklaşmış bir düşünce yapısının olmayışı ve bu alanda çeşitli tartışmaların hâlâ sürüyor olmasından kaynaklanmaktadır. Yeni medya ve iletişim teknolojilerinin olumlu etkilerini vurgulayan çalışmalar literatürde mevcut ise de, aksini söyleyen pek çok çalışma da aynı zamanda literatürde kendini göstermektedir (Akça & Alaz Alkaya, 2019; De Jong, Visscher, HiraSing, Heymans, Seidell & Renders, 2013; Ferguson & Olson, 2014; Guan & Subrahmanyam, 2009; Gündoğdu vd., 2016; Karaman & Ayhan, 2021; Li, Atkins & Stanton, 2006; Mustafaoğlu, Zirek, Yasacı & Özdiçler, 2018; Ponti, 2023; Subrahmanyam, Kraut & Greenfield, 2000; Şahin, Taş, Oğul, Çilingir & Keleş, 2015).

Genel olarak teknoloji, teknolojik aletler ve yeni medya kullanımı alanındaki çalışmalar, teknolojinin çocuklar tarafından uygun şekilde kullanımının onların gelişimini destekleyerek öğrenmelerini pekiştirebileceğini savunurken fazla ve kontrolsüz şekilde kullanımının fiziksel ve zihinsel gelişimlerini olumsuz etkileyebileceği üzerinde durmaktadırlar (Bostancı & Çakır, 2022). Bu noktada, “Dijital okuryazarlık” kavramına önem atfedilmekte ve gerek ebeveynlerde gerek çocuklarda dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca, çocukların teknoloji kullanımında ebeveyn rehberliğinin önemli olduğu, çocuk ve teknoloji ilişkisinin olumlu bir boyuta sahip olması için ebeveynlerin bu konuda aktif bir rol benimsemeleri gerektiği çalışmacılar tarafından vurgulanmaktadır (Nevski & Siibak, 2020).

Teknoloji kullanımı günümüzde, tüm dünya genelinde büyük bir artış yaşadığı için bu konu aynı zamanda küresel bir öneme de sahiptir. Dünya hızlı bir teknolojik ilerlemeye sahne olmaktadır. Bunun için ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik bilgi ve tutumlarının ortaya konulması, çocukların teknoloji kullanım durumlarının anlaşılması, ebeveynlerin teknolojik aletleri kullanma durumlarının bilinmesi ve çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik tutum ve yaklaşımlarının nedenlerinin ortaya konulması oldukça önem arz etmektedir.

1.1.1. Problem cümlesi. Okul öncesi dönem çocuğa sahip ebeveynlerin teknoloji kullanım durumları ve çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik bilgi ve tutumları arasındaki ilişki nedir?

Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik tutumlarının genel özellikleri nelerdir?
2. Ebeveynlerin ve çocukların teknolojik araç kullanma durumları nelerdir?
 - Teknolojik aletleri kullanma süreleri nelerdir?
 - Teknolojik alet tercihleri nelerdir?
 - Teknolojik alet kullanma amaçları nelerdir?
3. Demografik etmenlere (yaş, cinsiyet vb.) göre ebeveynlerin çocuklarının teknolojik araç kullanmasına yönelik bilgi ve tutumları farklılaşmakta mıdır?
4. Çocuklara ait demografik etmenlere (yaş, cinsiyet, doğum sırası vb.) göre ebeveynlerin çocuklarının teknolojik araç kullanmasına yönelik bilgi ve tutumları farklılaşmakta mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Yapılacak olan çalışmanın amacı, okul öncesi dönem çocuğa sahip olan ebeveynlerin kendilerine ve çocuklarına ait demografik özellikler ile çocuklarının teknoloji kullanımlarına dönük tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek; ebeveyn ve çocukların teknoloji kullanım durumlarını ortaya koyabilmektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönem, çocukların gelişimi açısından oldukça önemlidir. Çocuk, hayata karşı pek çok beceriyi bu dönemde edinir. Bu dönemde deneyimleyerek gelişir, öğrenir ve büyür. Çocuk bu dönemde çevreye karşı yoğun bir merak duygusu içerisinde. Bu merakını gidermek için çeşitli etkileşimlere girer, gözlemler yapar ve deneyimler. Bu sayede sosyal, bilişsel, psikomotor gibi pek çok alanda çeşitli deneyimler edinir. Bu dönemde çocuğun merakının desteklenmesi, ona fırsat tanınması ve desteklenmesi, nitelikli deneyimler edinmesine olanak sağlanması onun gelecekte akademik, sosyal

ve bilişsel açıdan başarılı bir yetişkin olmasına katkıda bulunur (Karoğlu & Ünüvar, 2017).

Çocuk bu dönemde pek çok şeyden etkilenir. Çevresel etkiler onun deneyimleri, tutumları ve öğrenmeleri açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu dönemde aile, okul, arkadaşlar ve yakın çevre gibi çocuğu etkileyen pek çok faktör mevcuttur. Bu faktörler çocuğu etkilerken onun gelişimini de doğru orantılı olarak etkiler. Olumsuz faktörler gelişimde olumsuz etkilere yol açabilirken olumlu çevresel faktörler ise gelişimi destekleyici bir etki gösterir (Bertan vd., 2009). Bu faktörlerin başında çocuğun yakın çevresi, aile, okul ve öğretmenler gelmektedir. Ailenin çocuk üzerindeki etkisi oldukça önemli bir boyuttur. Anne ve babanın çocuğun üzerindeki etkileri çocuğun şimdiki davranışlarını etkilemekle kalmayıp gelecekteki kişiliğine ve davranışlarına da yön vermektedir (Şahin & Cevher, 2007). Ailenin çocuk üzerindeki bu etkisi yalnızca rol model olmakla kalmayıp çocuğun çevresiyle ve çevresinde yer alan faktörlerle gireceği etkileşimler üzerinde de belirleyici olmaktadır. Bu faktörlerden bir tanesi de özellikle günümüzde hayata etkileri yadsınamaz durumda olan teknolojik araçlardır. Okul öncesi dönem çocukların kendini kontrol etme, özdenetim vb. becerileri henüz yeterince gelişmemiş olduğundan, teknoloji ve dijital medya kullanımı konusunda ebeveyn rolü bu dönemde daha da önem kazanmaktadır (Ünal, 2022).

Günümüzde, dünyanın her yerinde çocuklar yoğun bir teknolojinin içerisine doğmaktadır. Yetişkinlere oranla gerek teknolojiye, gerek de teknolojinin etkilerine daha açık olan çocuklar, teknolojik aletler ve onun sonucunda ortaya çıkan çeşitli iletişim araçlarına oldukça önem vermektedir. Bu durum onları aynı zamanda teknolojinin olumsuz etkilerine de açık hale getirmektedir (Aksoy, 2021). Ancak teknolojik aletlerin sunduğu pek çok özellik çocuklar açısından oldukça merak uyandırıcı ve ikna edici olabilmektedir. Okul öncesi dönemde yoğun bir ilgi ve meraka sahip olan bu çocuklar teknolojik aletlerle etkileşime girmekten ve vakit geçirmekten hoşlanmaktadır. Ayrıca teknolojik aletleri ebeveynlerinden çok daha iyi şekilde kullanabilme becerisine sahip olan bu çocuklar “Dijital yerliler” olarak da adlandırılmaktadır. Bu çocukların ebeveynlerinden temel farklarından bir tanesi ise onlardan farklı bir dünyanın içerisine doğup onlardan farklı şekillerde sosyalleşiyor olmalarıdır (Prensky, 2001). Ebeveynlerinin aksine doğrudan teknolojinin içerisine

doğan ve dijital yerliler olarak da adlandırılan yeni kuşaklar, teknolojiyle yoğun bir ilişki içerisinde. Ancak bu ilişkinin, özellikle okul öncesi dönemde oldukça fazla ve herhangi bir kısıtlamaya tabi olmadan gerçekleşmesi, okul öncesi dönem çocukları için olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Gündoğdu vd., 2016).

Özellikle okul öncesi dönem çocukları göz önünde bulundurulduğunda, medya araçları ve ortamlarına erişimlerinin ağırlıklı olarak ev ortamında gerçekleştiği bilinmektedir (Scott, 2022). Çocukların, yaşlarına uygun olmayan çeşitli içeriklerle teknolojik araçları kullanırken karşılaşabileceği, fiziksel ve bilişsel olarak da bu araçlardan olumsuz etkilenebileceği göz önünde bulundurulduğunda ebeveyn dikkati, yönlendirmesi ve dijital okuryazarlığı çocukların teknolojik araçlarla girdiği etkileşimlerde oldukça önemli bir role sahip olmaktadır. Ayrıca ebeveynler çocukları teknolojik araçların ve yeni medyanın olumsuz etkilerinden korurken onların gelişimini destekleyici içeriklerle karşılaşmasına da katkıda bulunabilmektedir.

Yapılacak olan çalışma, bu konuda ebeveynlerin görüşlerini ortaya koymanın yanı sıra, ebeveynlerin kendi teknoloji kullanım durumlarını da ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ebeveynlerin okul öncesi dönemde çocuklar açısından önemli birer rol model oldukları göz önüne alındığında, gerek ebeveynlerin teknoloji kullanım durumları, gerek de çocuklarının teknoloji kullanım durumlarına yönelik bakış açılarının ortaya konması alanyazına anlamlı bir katkı sağlayacak olup yapılacak çalışmanın bu konudaki boşluğu doldurması hedeflenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

1. Çalışmaya katılan ebeveynlerin anket ve ölçekleri herhangi bir etkiye maruz kalmadan ve anlayarak, dürüst ve açık yürekli bir biçimde yanıtladıkları varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2023-2024 eğitim-öğretim yılında çocuğu MEB'e bağlı bağımsız anaokulları ve ilkokula bağlı anasınıflarında eğitim gören ebeveynlerle sınırlıdır.
2. Araştırma, kullanılan veri toplama araçlarının kapsamı ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

TKETÖ: Teknoloji Kullanımında Ebeveyn Tutum Ölçeği

Teknolojik Araçlar: Tablet, telefon, televizyon, bilgisayar, notebook, oyun konsolu, akıllı saat gibi çeşitli teknolojik aletleri ifade etmektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Teknolojinin gelişimi. Teknoloji, son yıllarda belirgin bir ilerleme göstermiş ve insan yaşantısının her anlamda, doğrudan içerisinde kendisine yer edinmeyi başarmıştır. Günümüzde teknoloji insan hayatının ayrılmaz bir parçasıyken bir yandan da dünyada büyük değişikliklerin de öncüsü haline gelmiştir. Günümüzde dünya, onun etkisiyle küresel bir hâle gelmiş ve o, gelişimiyle enformasyon toplumunu meydana getirmiştir (Şenel & Gençoğlu, 2003). Enformasyon toplumu, çağımızda meydana gelen değişim ve dönüşümü, yeni bir toplumsal yapıya geçişi ifade etmekte olup küreselleşmeyi de içerisinde alan bir yaklaşımı ifade etmektedir (Göker, 2001). Geçmişten bu yana görülen teknolojik ilerlemeler, kümülatif bir ilerlemeyi ve enformasyon toplumunun ortaya çıkışını, dolayısıyla da küreselleşmeyi beraberinde getirmiştir.

İnsan, var olduğu günden bu yana sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde olmuştur. İhtiyaç ve gereksinimlerine göre araçlar üretmiş, teknikler geliştirmiş ve aktif bir biçimde yaşamın içerisinde yer alıp onu değiştirmiş, etkilemiş ve dönüştürmüştür. Bir yandan doğayı etkilerken, öte yandan doğadan ve içerisinde bulunduğu koşullardan çok yoğun bir biçimde etkilenmiştir. Doğaya bağımlı bir varlık olan insan, onunla olan zorunlu ilişkisi sonucunda şekillenmiş ve bu ilişki dolayısıyla varlığını sürdürebilmiştir (Gül, 2013). Varlığını sürdürürken bir yandan da yenilikler üretmekten geri kalmamış, daima ileriye dönük bir atılım içerisinde olmuştur. Zaman içerisinde, bilgi ve deneyimlerin kümülatif şekilde artması, uygarlıkların gelişmesi, çeşitli buluşların gerçekleştirilmesi gibi pek çok etken neticesinde insanoğlu, bugün bulunduğu teknolojik açıdan oldukça ileri bir seviyeye gelebilmiştir. Sanayi devriminin birikim, üretim, dönüşüm gibi alanlara önemli etkileri olmuş, bu etkiler bilgi toplumuna geçişi desteklemiş ve kolaylaştırmıştır (Rukancı & Anameriç, 2004). Ancak uzun dönemler boyunca teknoloji, algıladığımız modern yönüyle insanoğlunun hizmetinde olmamıştır.

Fazla uzak olmayan bir tarihte, yaklaşık 50 yıl öncesine baktığımızda bilgisayarların, uyduların, akıllı telefon ve tabletlerin olmadığı bir dünyada yaşadığımız görülmektedir. Daha da geriye gittiğimizde, sadece 200 yıl öncesinde bile bugün hayatın vazgeçilmez unsurları olarak görünen elektriğin, elektrik bilgisinin ve onun gelişiminin sonucu olarak ortaya çıkan sayısız pek çok nesnenin var olmadığı görülecektir. Arabalar, uçaklar ve daha pek çok gelişme, iki yüz yıldan daha yeni bir tarihe dayanmaktadır (Gedik, 1998). İnsanoğlunun dünya üzerinde var olan geçmişinin çağlar öncesinden bu yana var olduğunu göz önüne aldığımızda, teknolojik gelişimin oldukça yeni bir süreç olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu süreç, geniş bir perspektiften bakıldığında oldukça yeni olmasına rağmen, teknoloji konusunda, özellikle son yıllarda çok hızlı bir değişim ve dönüşümün yaşandığı görülmektedir.

Yaklaşık olarak 1950'li yıllardan itibaren bu değişim ve dönüşüm özellikle gelişmiş ülkelerde hız kazanmış, bilgi teknolojileri yoğun şekilde kullanılmaya başlamış ve bunun sonucunda günümüz teknolojik gelişmelerini de ortaya çıkaran sürecin adımları atılmıştır (Selvi, 2012). Bunun neticesinde ise bilgi toplumu ortaya çıkmıştır. Bilgi toplumu, eğitim ve eğitimde sürekliliğin öne çıktığı, bilginin öneminin arttığı, iletişim teknoloji ve sonucunda ortaya çıkan e-ticaret vb. gelişmelerin görüldüğü, sanayi toplumu evresinin ileri bir aşaması, bir basamak olarak değerlendirilebilir (Yenal, 2009).

Bilgi/enformasyon toplumunda bilgiye atfedilen önem artmış, bilgili ve nitelikli insan önem kazanmış, toplumlar arasında bilgi ve teknoloji konusunda yoğun bir rekabet başlamıştır. Önemli olan bilgiyi elde etmek, kullanmak ve bunun neticesinde gelişebilmektir. Bunun bir sonucu olarak ise bilişim ve iletişim teknolojileri o günden bu yana oldukça hızlı ve durmaksızın bir gelişim göstermiş; telefon, bilgisayar vb. teknolojik aletler gündelik yaşantımızın içerisine dahil olmuştur. Tüm bunların neticesinde günümüz insanı, bu teknolojiler ve bu teknolojilerin sunduğu çeşitli etkilerle gündelik yaşamdan iş yaşantısına, eğitimden siyasete pek çok alanda bu teknolojilerle hayatın doğal akışı içerisinde yaşamını sürdürmektedir (Kocacık, 2003).

2.1.2. İnternet. İnternet, haberleşme ağlarının meydana getirdiği bir iletişim ortamı olup bilgisayarlar, dolayısıyla bireyler arasında iletişimi sağlayan bir haberleşme ağıdır (Canpolat, 2001). Teknolojinin hızlı gelişimiyle yaşantılarımıza

giren ve teknolojinin sunduğu çeşitli aletler yoluyla yaşantımızı çevreleyen ve etkileyen gelişmelerden bir tanesi olup hayatımızın her alanına yayılabilmektedir. İlk olarak 1969 yılında ABD’de askeri amaçlarla ortaya çıkarılan internet, sonraları geliştirilip kullanım amaçları genişletilerek kurumlar ve sonrasında bireyler tarafından kullanılmaya başlanmıştır (Başlar, 2013). Günümüzde ise hemen her bireyin çeşitli yollarla internete erişebilme imkanının olduğu görülmektedir. Bu durum, teknolojik aletler ve internetin eş zamanlı ve entegre bir gelişim göstermesinin doğal sonucudur. Teknolojik aletlerin gelişimiyle bilişim teknolojileri de gelişmiş, bu teknolojinin en temel ürünlerinden olan bilgisayarlar ortaya çıkmıştır. Teknolojide görülen hızlı gelişim bilgisayarların da hızla küçülerek maliyetlerinin düşmesine ve bireysel kullanımın giderek yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır. Aynı zamanda 1990’lı yıllarda bilgisayarlar arası ağlar yaygınlaşırken bunlar arasında iletişimin kurulmasını sağlayan program ve yazılımlar da gelişmiş, nihayetinde bilgisayarlar her alanda sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Bu sayede bilgisayarlar ve internet, insan yaşamının hemen her alanda ayrılmaz bir parçası olmayı başarmıştır (Çalık & Çınar, 2009). İnternet, kişisel bilgisayarların sayısının giderek artması ve geniş bir internet ağının oluşabilmesi neticesinde evrim geçirerek yaygınlaşabilmiştir (Kenney, 2003).

Türkiye’ye baktığımızda ise internetin ilk olarak 1990’lı yıllarda kullanılmaya başlandığı söylenilebilir. İlk internet bağlantısı, ODTÜ Bilgi İşlem Daire Başkanlığı tarafından 12 Nisan 1993’te gerçekleştirilmiştir. İlerleyen yıllarda üniversite ve çeşitli kurumlar ODTÜ aracılığıyla internet bağlantısına erişim sağlayabilmiştir. İnternetin vatandaşlar tarafından erişime açılması ise 1996 yılında gerçekleştirilmiştir (Saka, 2019). Bu sürecin ardından ise internet hızla yaygınlaşmış ve 2000 yılına gelindiğinde 1.785.000 olan kullanıcı sayısı, 2005 yılına gelindiğinde 12 milyonu geçmiştir (Mestçi, 2007). Günümüze gelindiğinde ise hanelerde internete erişim oranının %95,5 olduğu görülmektedir (TÜİK, 2023). Bu açıdan bakıldığında, hemen her yaştan bireyin teknolojik aletlere erişebildiği göz önünde bulundurulursa, Türkiye’de internet kullanım oranlarının hızlı bir şekilde arttığı ve internet kullanımının yoğun şekilde devam ettiği görülmektedir.

Ayrıca günümüzde internete yalnızca telefon ve bilgisayarlar değil, daha başka pek çok nesne de bağlanabilmekte ve internet ağlarına katılım gösterebilmektedir. Bu yönüyle internet geniş bir ağa sahip olup oldukça geniş bir ürün yelpazesinde

kullanılabilmektedir. Yalnızca bilgisayar ve telefonların değil pek çok nesnenin internete erişebilmesine nesnelerin interneti denmektedir.

2.1.3. Nesnelerin interneti. Teknolojik aletler ve internet arasındaki eş zamanlı gelişim nihayetinde sayısız teknolojik aletin internete bağlı olmasına neden olmuş ve günümüzde nesnelerin interneti adı verilen yeni bir olgu karşımıza çıkmıştır. Nesnelerin interneti, internet bağlantısı olan geleneksel cihazlar dışında farklı cihazların da internete bağlanabilmesini ve kontrol edilebilmesini sağlamıştır. Bu olgu sayesinde nesneler birbiriyle senkronize olabilmekte, bilgi ve veri paylaşımlarını otomatik olarak gerçekleştirebilmektedir (Gündüz & Daş, 2017). Günümüzde bu olgu, internet bağlantısı ve bilgi işleme kapasitesinin gündelik yaşamımızın içerisinde yer alan nesnelerden, cihazlardan, şeylerden söz etmek için kullanılmaktadır (Rose, Eldrige & Chapin, 2015). Nesnelerin internetinde her türlü cihaz internet yoluyla diğer cihazlarla iletişim kurabilir ve sağlık, ev otomasyonu, enerji sistemleri güvenlik gibi konulardan alışveriş ve gündelik ihtiyaçların karşılanmasına, endüstriyel çözümlere dek pek çok farklı konuda kullanılabilir (Görkem & Bozuklu, 2016). Bu olgu nedeniyle günümüzde gündelik yaşamda kullandığımız sıradan pek çok nesne başına akıllı kelimesini alarak internete bağlanan, veri aktaran, ölçüm yapan aygıtlar haline gelmektedir (Bıçakçı, 2019). Akıllı saatler ve bileklikler, buzdolapları, fırınlar, çamaşır makineleri ve daha pek çok şey günümüz yaşantısında akıllı adı verilen gereçler haline gelmiş ve nesnelerin interneti olgusunu güncel olarak üzerlerinde taşımaktadırlar. Bu durum, geçmişe oranla, günümüz çocuklarının nasıl bir teknolojiyle dünyaya geldiklerini anlayabilme açısından önem arz etmektedir. Günümüzde çocuklar yalnızca telefon, tablet, bilgisayar gibi teknolojik aletlerin değil yaşamlarını saran sayısız teknolojik aletin bulunduğu bir teknolojik evreye gözlerini açmaktadırlar. Giderek yaygınlaşan bu teknoloji çocukların oyunlarını, öğrenmelerini ve hatta büyümelerini de etkilemektedir (Ling, Yelland, Hatzigianni & Dickson-Deane, 2022).

2.1.4. Dijital iletişim çağı. Bilgisayarla birlikte internetin de hızlı gelişimiyle birlikte günümüz gelindiğinde, yoğun bir dijitalleşmenin yaşandığı görülmektedir. Nesnelerin interneti olgusunun gelişimiyle, pek çok nesne internete bağlı hale gelmiş

ve dijitalleşme daha da yoğunlaşmıştır. Dünya artık endüstri çağından bütünüyle dijital çağa doğru bir geçiş sürecindedir (Parlak, 2017). Her yıl, dünya genelindeki dijital verileri toplayarak yayınlayan We Are Social (2024) verilerine göre, 8,08 milyar insanın yaşadığı dünyamızda 5,61 milyar insan bireysel cep telefonu kullanmaktadır. Ayrıca yine 5,35 milyar insanın internet kullanıcısı olduğu görülmektedir ve bu sayı gün geçtikçe giderek artmaktadır. İnternete bağlanan bireylerin toplamda 5,04 milyar sosyal medya hesabına sahip olduğu, bunun da dünya nüfusunun %62,3'üne denk geldiği görülmektedir. Bu durum, dünyanın internet ve teknolojinin gelişimi dolayısıyla artık farklı bir aşamaya geldiğinin, hemen her şeyin hızlıca dijitalleştiğinin bir göstergesi olarak okunabilmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, dijitalleşmeden bahsederken bunun yalnızca internet ve sosyal medya kullanımını kapsamadığının anlaşılmasıdır. Dijital iletişim çağı ve bu çağa geçiş yalnızca sosyal medya ve interneti değil pek çok olay ve olguyu da içinde barındırmaktadır.

Bunlardan en önemlilerinden bir tanesi mobil cihazların üretilmesinde ortaya çıkan maliyetlerin giderek azalmasında görülen gelişmelerdir. Geçmişte bilgisayarlar devasa ve minimum işlem hacmine sahip şekilde üretilebilirken günümüzde bu üretim oldukça kolay şekilde, geniş bir işlem hacmine sahip bir biçimde düşük maliyetlerle üretilebilmekte, dünya üzerinde sayısız kullanıcı bu sayede bilgisayarlar ve mobil cihazlara erişebilmektedir. Teknolojinin gelişimi aynı zamanda inovasyon ve özellikleri artırırken bir yandan da maliyetleri düşürerek bu cihazların yalnızca kısıtlı bir zümre ya da grubun değil hemen tüm insanların daha kolay erişebileceği cihazlar olmasına neden olmuştur. Erişimin ve erişim hızının giderek artması, bu alanın hemen her noktasında pek çok kullanıcının da ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Günümüzde bankacılıktan nakliyata, eğitimden ekonomiye sayısız alanda internet ve mobil teknolojiler kullanılmaktadır. İş yaşantısında bu teknolojileri kullanmayan iş kolları oldukça sınırlıdır. Bu teknolojiler iş kollarının yanı sıra gündelik yaşantının da içerisine dahil olmuş olup yaygınlığıyla sayısız kullanıcı tarafından kullanılmaktadır. İş yaşantıları ve özel yaşantılarında bu cihazlar ve ağlar üzerinden dijital iletişimler kurulmaktadır. Dijital anlamda görülen bu gelişmeler çok hızlı bir ilerleme gösterirken aynı zamanda yeni gelişmelerin de önünü açmakta, tüm bu gelişmeler ise iş dünyasında, toplumda ve bireysel yaşantılarda derin değişikliklere yol açmaktadır (Özsoylu, 2017). Telefondan tablete, bilgisayardan akıllı saatlere, buzdolaplarından

çamaşır makinelerine günümüzde internete bağlı olan sayısız nesne bulunmaktadır ve bunlar arası aktif bir dijital iletişim kesintisiz şekilde sürmektedir. Gelişen dijital teknolojiler endüstriden akıllı şehirlerin planlanmasına, enerjiden güvenliğe, sağlıktan çevreye sayısız alanda kaliteli hizmet vermek, üretkenliği artırmak gibi pek çok amaçla kullanılmaktadır (Gökrem & Bozoklu, 2016).

2.1.5. Yeni medya. Dijital teknolojilerde görülen baş döndürücü gelişmeler pek çok yeni ortamın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ortaya çıkan bu ortamlar iletişim teknolojilerinde oldukça büyük bir ilerlemenin sonucu ve bu alandaki yeni gelişmelerin de nedeni olmuşlardır. *“Günümüzde, yeni iletişim ortamlarına topyekün olarak Yeni Medya denilmektedir.”* (Dilmen, 2007, s.114). Yeni adını verdiğimiz bu ortamlar yalnızca bilgiye ulaşımı kolaylaştırmakla kalmamış, kişiler ve kitleler arası iletişimde de önemli bir atılıma neden olmuşlardır (Aydoğan & Kırık, 2012). Bu durum eski medya diye de tabir edilen ve tek taraflı iletişime, etkileşime neden olan televizyon, gazete gibi medya araçları bu dönemde geri planda kalmış ve çeşitli olumsuz etkilerle karşılaşmışlardır. Bu medya organlarının en önemli özelliklerinden bir tanesi tek taraflı bir etkileşim üzerine kurulu olmaları ve çeşitli gruplara hitap etmeye yönelik sınırlılıklarıydı. Günümüzde yeni medya ortamlarıyla sözünü ettiğimiz eski medya organları arasındaki temel farklardan biri de bu nedenden kaynaklanmaktadır. Yeni medya ortamlarında tek taraflı bir iletişim ortadan kalkmış, karşılıklı bir etkileşim süreci ortaya çıkmış ve kullanıcı pasif, dinleyen konumdan aktif konuma geçmiştir. Yeni medya ortamlarında kullanıcılar aktiftirler ve paylaşımda bulunmak, yorum yapmak, içerikler oluşturmak ve farklı kullanıcılarla çeşitli etkileşimlere girmek gibi pek çok seçeneğe sahiptir. Yeni medya ortamlarını eski medya organlarından ayıran ve günümüzde oldukça sık kullanılmasına neden olan etkenlerden bir tanesi de etkileşim odaklı ve kullanıcı seçeneklerini öne çıkartan yapısıdır (Bulunmaz, 2014).

Yeni medya teknolojileri dijital ağ yapısına dayalı, yoğun bir ağ yapısına dayalı ve çoğunlukla manipülasyona açık bir yapıda olup aynı zamanda kullanıcıya pek çok özelliği bir arada sunabilmektedir. Bu araçlar kullanıcıya herhangi bir içeriğe, herhangi bir zaman ya da yerde ve internet bağlantısı olan herhangi bir dijital özelliğe sahip cihaz üzerinden istenildiği an bağlanılabilme ve kullanıcıların interaktif geribildirim

kanallarıyla yaratıcı, etkileşimli bir katılım sağlayabilme olanaklarını sunmaktadır. Bu araçlar kullanıcılara bireysel iletişim imkânı sunmanın yanı sıra kitlesel iletişim kurma imkânı da tanımaktadır (Yanık, 2014). Bu, aynı zamanda kolektif bir iletişim ve etkileşim ortamının kapılarını açmaktadır. Dolayısıyla yeni medya kullanıcıları bu ortamlarda etkileyen, etkilenen, tartışan, üreten, değişen ve değiştiren bireyler haline gelmektedir.

Özellikle telefonlar, dizüstü bilgisayarlar vb. mobil cihazlar zaman ve mekân fark etmeksizin yeni medyanın yaygın kullanımının devam ederek günden güne artmasına katkı sağlamaktadır (Karaduman, 2019). Bu cihazlar sayesinde insanlar ekstra herhangi bir beceri ya da kriter aranmaksızın; evde, işte, toplu taşımada vb. hemen hemen dilediği her yerde bu mobil cihazlarla yeni medya ortamlarına bağlanmakta ve aktif şekilde onu kullanabilmektedirler. Belirgin ve kısıtlayıcı neredeyse hiçbir sınırın bulunmaması, onu her yaş ve gruptan insanın kullanımına açık hale getirmektedir. Bu nedenle bu ortamların kullanıcıları arasında ebeveynler ve çocuklar da aktif şekilde yerini almaktadır. Günümüzde, ebeveynler ve çocuklar birlikte ya da ayrı olarak yeni medya ortamlarının aktif kullanıcılarındandır.

Günümüze bakıldığında, en aktif kullanılan yeni medya ortamlarından bazıları sosyal medya adı verilen uygulamalardır. Sosyal medya, karşılıklı etkileşim yaratan gerek çevrimiçi araçlar gerek de web siteleri için kullanılan ortak bir terimdir (Sayımer, 2008). Sosyal medya uygulamaları, yeni medyanın interaktiflik, etkileşim halinde olma, kitlesel iletişim, üretim ve paylaşım gibi pek çok özelliğini içinde barındıran yeni medya araçlarındandır. 2024 yılına gelindiğinde, en sık kullanılan sosyal medya uygulamaları; TikTok, Youtube, Facebook, Whatsapp, Instagram, Line, X (Twitter), Telegram, Snapchat, Facebook Messenger gibi uygulamalardır (We Are Social, 2024). Bu uygulamalar dünya çapında pek çok kullanıcıya sahiptir. Yaygın bir kullanıcı ağına sahip olan bu yeni medya/sosyal medya uygulamaları kendilerine has çeşitli özellikleriyle kullanıcılarına hitap etmektedirler. Bu uygulamalar içerisinde Youtube ve Youtube Kids, çocuklar ve ebeveynler arasında sık tercih edilen araçlardan bir tanesidir (Mumcu, 2024). Youtube ve Tiktok uygulamaları, çocuklar tarafından video içerikleri izlemek amacıyla kullanılabilmektedir (Meyer vd., 2021). Instagram uygulaması ise ülkemizde yaygın bir kullanıcı kitlesine sahip olup sıklıkla tercih edilmektedir (Katırcı & Bulut, 2024).

2.1.5.1. Youtube. Youtube, kullanıcılarına pek çok konuda video izleme, paylaşma, yorum yapma gibi pek çok olanak sunan, dünyanın her yanından sayısız kullanıcının içeriklerini yükleyebildiği, popüler video paylaşım sitesidir (Susam, 2024). Günümüzde uygulama ve web aracılığıyla en çok kullanılan site olma özelliğini taşıyan Youtube (WeAreSocial, 2024), okul öncesi dönem çocuklarının büyük çoğunluğu tarafından da çeşitli video ve içerikleri izlemek amacıyla kullanılmaktadır (Yıldız & Akyel, 2024). Okul öncesi dönem çocukları tarafından en sık kullanılan uygulamalardan bir tanesi olan Youtube, çocuklara daha güvenli içerikler sunabilmek amacıyla Youtube Kids adlı uygulamayı piyasaya sunmuştur. Ancak bu uygulama içerisinde de çocukların davranış kalıplarını, tüketim alışkanlıklarını vb. etkileyen, onları olumsuz etkileyebilecek korku, şiddet, cinsellik gibi içeriklerin de uygulamada barınabildiği görülmektedir (Koç & Karaman, 2024).

Ayrıca Youtube içeriklerinin çocukları tüketim alışkanlıkları, davranış biçimleri, estetik algıları gibi çeşitli yönlerden etkilediği görülmüştür (Fide & Sapsağlam, 2020). Emek sömürüsü, estetik algılarının yönlendirilmesi, sağlıksız beslenme, tüketime özendirme, toplumsal cinsiyet rolleri gibi temaların da çocuklara yönelik içeriklerde kendine yer bulabildiği görülmektedir (Ünlükaya, Savaş & Sucu, 2021). Bunların yanında, Youtube’da yer alan içeriklerin okul öncesi dönem çocuklarının gelişimine uygun özellikler taşıyan, yaşantısından kesitler sunan, daha çok olumlu davranışları gösteren ve bunları pekiştiren, olumlu olarak kabul edilebilecek içeriklerin bulunduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Göksu & Dağlıoğlu, 2022).

2.1.5.2. TikTok. TikTok uygulaması, son yıllarda oldukça fazla sayıda kullanıcıya sahip olan popüler uygulamalardan bir tanesidir. Özellikle gençler ve çocuklar tarafından tercih edilen bu uygulama (Yang, Zhao & Ma, 2019), ilk olarak 2016 yılında Bytdance isimli teknoloji şirketi tarafından piyasaya sürülmüştür. 2018 yılında Musical.ly uygulamasını da bünyesine katan Tiktok uygulaması popülerliğini giderek arttırmayı ve dünya çapında milyonlarca kullanıcıya ulaşmayı başarmıştır (Kızılkaya, 2022).

Tiktok uygulaması, kendine özgü algoritmasıyla takip edilen kullanıcılardan ziyade, bireyin ilgisini çeken ve etkileşime girdiği içerikleri belirleyerek buna dönük içerikleri kullanıcıya sunmaktadır (Hern, 2022). Oldukça basit ve kolay bir ara yüze sahip olan

uygulama, ilk açıldığında karşınıza bir keşfet sayfası çıkmakta, kullanıcılar burada yer alan içerikleri yalnızca kaydırarak, kolayca izleyebilmekte ve onlarla etkileşime girebilmektedir. Uygulamada; videolarda değişiklik ve düzenlemeler yapma, metne dayalı içerikler oluşturma, ses ekleme, farklı kaynaklardan resim/video ekleme gibi pek çok farklı özellik kullanılabilme; beğenme, yorum yapma, içeriği kaydetme gibi çeşitli yollarla farklı kullanıcı ve içeriklerle etkileşime girilebilmektedir (Stephenson, Page, Wei, Kapadia & Roesner, 2024).

Uygulamada yer alan içeriklerin süresi kullanıcı tercihlerine bağlı olarak 15 saniye ile 3 dakika arasında değişiklik gösterebilmektedir (Kaya & Kaya, 2023; Tiktok.com, 2024). Uygulamanın en belirgin özelliklerinden biri kullanıcılarına çeşitli efektler ve araçları kullanarak kolayca kendi içeriklerini üretebilme olanağı sağlamasıdır. Bu sayede kullanıcılar pasif konumda olmayıp uygulamada aktif biçimde kendi benlikleri ve ürünleriyle yer alabilmekte, karşısına çıkan içeriklerle aktif biçimde etkileşime girebilmekte ya da yeni içeriklere erişebilmektedir (Yang, Zhao & Ma, 2019).

Uygulamanın içerik özelliklerinden bir tanesi de içerikleri denetlemenin oldukça zor oluşudur. İçerikler üzerinde belirgin bir kısıtlama özelliği bulunmayan bu uygulamada daima yeni içeriklerin keşfet bölümünde yer alması, yalnızca aşağı kaydırarak yeni içeriklere erişilebilmesi gibi özellikler onu çocuklar tarafından da kolayca kullanılabilir hale getirmektedir. Ancak çocuklara yönelik bir içerik denetleme sisteminin olmaması, uygun olmayan herhangi bir içeriğin çocukların karşısına çıkabilme olasılığının mevcut olması gibi özellikler, çocuk kullanıcılarına yönelik istismar, travmatize olma, olumsuz örnek edinme gibi çeşitli riskleri de beraberinde getirebilmektedir. Bunların yanında uygulama farklı özellikleri nedeniyle istismara, terörizme vb. olumsuz etkenlere ve bunların uygulamada kolayca barınabilmesine dönük eleştiriler almış, bu kapsamda yasaklanması gündeme gelmiş ve milyonlarca kullanıcıya sahip olduğu Hindistan'da yasaklanmıştır (Özel & Asarkaya, 2023). Tüm bu yönleriyle Tiktok uygulamasının, günümüzde çocuklar tarafından oldukça sık kullanılan uygulamalardan bir tanesi olduğu görülmektedir. Telefon, tablet gibi cihazlarla kolayca erişilebilen bir uygulama olması kullanım sıklığının artmasına ve kullanıcılar tarafından daha sık tercih edilmesine yol açmaktadır.

2.1.5.3. Instagram. Instagram, günümüzün en popüler sosyal medya araçlarından bir tanesidir. İlk kez 6 Ekim 2010 yılında IOS kullanıcıları için kullanıma açılan uygulama, iki yıl sonrasında tüm kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Kullanıcılarının fotoğraf ve video içerikleri paylaşmasına olanak sağlayan uygulamada her gün binlerce içerik paylaşımı kullanıcılar tarafından gerçekleştirilmektedir. Basit kullanıcı ara yüzü, kullanıcılara sunduğu çeşitli filtreler; konum ekleme, takip etme, hashtagler, keşfet gibi çeşitli özellikleri Instagram uygulamasını ön plana çıkaran ve milyonlarca kullanıcıya ulaşmasına katkı sunan özelliklerindendir (Kırcaburun, 2017; Manovich, 2017).

Okul öncesi dönem çocuklarının da, ebeveyn yaklaşımları, sosyo-ekonomik faktörler, kullanım amaçları gibi çeşitli değişkenlere bağlı olmakla birlikte, sosyal mecralarda uzun süreler geçirebildikleri bilinmektedir (Yücelyiğit & Aral, 2020). Bunun yanında, Instagram ebeveynler için çocuklarının fotoğraf ve videolarını paylaştığı bir uygulama olarak da işlev görmektedir (Choi & Lewallen, 2018). Literatürde “sharenting” olarak görülen bu kavram, ebeveynlerin çocuklarına ilişkin çeşitli içerikleri sosyal medyada paylaşmasını ifade etmektedir (Dursun, 2019).

2.1.6. Dijital iletişim çağında aile. Teknolojide yaşanan göz alıcı gelişmeler, yaşamın hemen her noktasını etkilediği gibi aileyi de etkilemiştir. Bu etki, aile içi iletişimden ebeveyn yaklaşımlarına, çocuğun ev içi oyunlarına ve ebeveynleriyle geçirdiği süreye kadar pek çok noktaya sirayet etmiştir.

2.1.6.1. Ailenin dönüşümü. Toplumun en temel yapı taşlarından biri olan aile; ekonomik, teknolojik, bilimsel ve sosyokültürel gelişmelerden yoğun bir biçimde etkilenmektedir. Ailede meydana gelen bu değişimler yalnızca kurum olarak onu değil aile üyelerini, onların birbirleriyle olan ilişkilerini, ailenin türlerini, işlevlerini ve daha pek çok özelliğini etkileyip dönüştürmektedir (Akbaş & Dursun, 2020). Evrensel bir kurum olmasına rağmen aileye geleneksel ve modern toplumlarda yüklenen anlam farklılıklar göstermektedir (Bozkurt, 2005). Geleneksel aile normlarında geniş aile daha önemli bir yer tutarken, geleneklere bağlılık, dini değerler ön plandayken modern ailelerde geniş ailelerden çekirdek aileye doğru bir geçiş süreci görülmüş, değer

yargıları, aile içi görevler vb. pek çok konu bu süreç içerisinde çeşitli değişimlere uğramıştır.

Aileyi geçmişten bugüne etkileyen önemli faktörlerin arasında şüphesiz ki sanayi devrimi yer almaktadır. Sanayi devrimi sonucunda kadının iş gücüne katılımı aile içerisinde görev dağılımında önemli değişikliklere neden olmuştur. Özellikle son yüzyılda, teknolojiye büyük ilerlemeler meydana gelmiş, bu ilerlemeler yoluyla bilgisayar, televizyon, cep telefonu, internet gibi çeşitli araç ve ürünlerin de aile yaşamı içerisine girmesine neden olmuştur (Yaşar Ekici, 2014). Ailenin gündelik yaşantısının içerisine giren ve artık neredeyse vazgeçilmez konuma gelen bu araçlar yanında getirdikleri sosyal medya ve benzeri iletişim teknolojileriyle de aile içerisinde iletişim biçimlerinin, birbirleriyle vakit geçirme sürelerinin ve daha pek çok şeyin değişimine neden olmuştur.

Teknolojik araçlar gelişip yaygınlaştıkça ve daha fazla birey ve aileye ulaştıkça, bunların aile içerisinde gerek çocuk gerek de ebeveynler tarafından kullanımı artmıştır. Günümüzde neredeyse her eve girmiş olan bu medya araçlarına ilgi ve kullanım süreleri arttıkça, aile içerisinde birlikte geçirilen zamanın da azaldığı görülmektedir. Sağlıklı ailelerde, karşılıklı ve etkin bir iletişim süreci olması gerek aile içi ilişkilerin devamlılığı, gerek de çocukların büyümesi ve gelişimi açısından önem arz etmektedir. Bu araçların devamlı ve bilinçsiz kullanımı ise aile içerisinde doğrudan iletişimi azaltabilmekte, iletişim sorunlarına neden olabilmekte ve sağlıklı bir aile ortamından uzaklaşılmasının yolunu açabilmektedir (Güleç, 2018).

Özetle bakıldığında, teknolojinin günümüzde büyük bir ivme yakaladığı, tüm toplumsal ve kurumsal ilişkileri değiştirip dönüştürdüğü görülmektedir. Aile kurumu da bu durumdan etkilenen kurumlardan bir tanesidir. Teknoloji ve onun getirdiği çeşitli araçlar neticesinde, aile içi iletişimde oldukça etkili yeni pek çok faktör ortaya çıkmıştır. Bu araçlarla geçirilen zaman bunlardan bir tanesi olduğu gibi, bu konuda farklı pek çok faktörün daha söz konusu olduğu görülmektedir. Çocuğun teknolojik araçlarla geçirdiği zaman, maruz kaldığı içerikler ve bu etkileşimlerin çocuğa etkileri konusu da bu noktada önem arz etmektedir. Ayrıca bu teknolojik araçların aile içi iletişime etkilerinin yanında çocukların oyunlarında, vakit geçirdikleri faaliyetlerin değişim ve dönüşümünde de etkili olduğu bilinmektedir.

2.1.6.2. Dijital teknolojilerin aile içi iletişime etkileri. Dijital teknolojiler yaşamın pek çok noktasında olduğu gibi aile içi iletişimde de çeşitli değişikliklere neden olmuştur. Özellikle yeni medya ürünleri diyebileceğimiz sosyal medya ve ağların ortaya çıkışı, ailelerin iletişim gereksinimleri ve tercihlerinde de değişikliklere neden olmuştur. Aile içerisinde internet kullanım sıklığının artışının aile içi iletişimi azalttığı ve olumsuz şekilde etkilediği görülmektedir (Kraut vd., 1998). Sosyal medya kullanımının özellikle gençlerde aile içi sohbetlere ilgiyi azalttığı, sorunlarını aile ile paylaşmaktansa sosyal medya ve iletişim araçlarıyla paylaşmayı tercih ettikleri görülmektedir (Demir, 2016). Bir başka çalışmada, sosyal medyada 3 saat ve üzeri vakit geçiren bireylerin aile içi iletişimlerinin düşük olduğu bulunmuştur (Yılmaz, 2022). Aynı zamanda aşırı internet kullanımının ev dışı sosyal faaliyetlerde kısıtlamaya neden olduğu, bireylerin gerek ebeveynleri gerek de arkadaşlarıyla daha az ve daha zayıf ilişkiler kurmasına yol açtığı yapılan çalışmalarda görülmektedir (Akt. Özen, Sarıcı, 2010; Sanders vd., 2000).

Okul öncesi dönemde de çocukların yoğun şekilde teknolojiye maruz kaldığı bilinmektedir. TÜİK (2013) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarının telefon, tablet, bilgisayar vb. ürünlere maruz kalma yaşının 2,21 olduğu görülmektedir. Bu durum, bahsedilen olası etkilerden okul öncesi dönem çocuklarının da yoğun şekilde etkilenebileceğinin göstergelerinden bir tanesidir. Yapılan çalışmalar, okul öncesi dönem çocuklarının teknolojiyle iç içe olduğunu, teknolojiyle olan etkileşimlerinin de psikososyal becerilerinin, sosyalleşmelerinin ve iletişim becerilerinin gelişmesine olumsuz etkileri olabileceğini göstermektedir (Yengil, Güner & Toprakkaya; 2019).

Yapılan çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, dijital teknolojilerin aile içi iletişimi karşılıklı olarak etkileyebildiği, ayrıca kullanıcılarda olumsuz birtakım etkilere sahip olabildiği görülmektedir. Dijital teknolojileri kullanan ebeveynler arası ilişkilerin olumsuz etkilenebileceği ortaya konulan hususlardan bir tanesidir. Sosyal medya ve araçlarında vakit geçiren ebeveynlerin karşılıklı olarak iletişimleri, bu süreler uzadıkça olumsuz bir biçimde etkilenmektedir. Ayrıca, ebeveynlerin bu araçlarla ev içerisinde uzun süreler geçirmesi çocuklarıyla olan ilişki ve iletişimlerini de olumsuz etkileyebilmektedir. Okul öncesi dönem çocuklarının bu dönemde bakım ve ilgiye ihtiyaç duyduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu durumun çocukların

gelişimlerini çeşitli açılardan olumsuz biçimde etkileyeceği görülmektedir. Yapılan çalışmalarda ortaya konulan bir diğer durum ise okul öncesi dönem çocuklarının bu araçlarla uzun vakitler geçirmesinin ebeveyn ilişkilerinin yanında sosyal ve iletişim becerilerinde olumsuz etkilerin görülmesidir. Okul öncesi dönem çocuklarının bu araçlarla uzun süreler vakit geçirmesi onların gelişim özelliklerini olumsuz biçimde etkileyebilmektedir.

Bu bağlamda, dijital teknolojilerin aile içi iletişime etkilerinin tek bir boyuttan ibaret olmadığı, bu araçların ebeveynlerin kendi aralarındaki iletişime, çocuk ve ebeveynleri arasındaki iletişime ve çocuğun çevresiyle olan iletişimine/sosyalleşmesine çeşitli etkileri olduğu ve bu etkilerin, medya araçlarını kullanım oranları arttıkça daha da artabileceği görülmektedir.

2.1.6.3. Ebeveynler ve dijital teknolojilere yönelik yaklaşımları. Teknoloji ve teknolojik araçların, dijital öğelerin, yeni medya araçlarının özellikle son yıllarda yaygınlık kazanması, ebeveynlerin de bu konuda çeşitli yaklaşımlar geliştirmelerine neden olmuştur. Bu yaklaşımları etkileyen etmenlerden bir tanesi ebeveyn yaklaşımlarıdır. Bunun yanında, dijital teknoloji ve yeni medya araçlarının görece yeni teknolojiler olması, bu konuda literatürde farklı sonuçlara ulaşan kaynakların bulunması ebeveynlerin de kendilerinin ve çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik farklı yaklaşımlar ve bakış açıları geliştirmelerine neden olmaktadır (Kaya, 2017). Ancak öncelikli olarak bakıldığında, ebeveynlerin yoğun ve uygun olmayan teknoloji kullanımının çocuklarında etkilerine karşı ciddi bir kaygıya sahip oldukları görülmektedir. Farklı yaklaşımlar sergileseler dahi çocuklarının teknolojiye aşırı yoğun biçimde maruz kalmasının onlara olumsuz etkileri olacağını ebeveynler çoğunlukla bilmekte ve bu durumdan endişe duymaktadır (Saltuk & Erciyes, 2020).

Çocukların teknoloji kullanım durumlarına yönelik ise ebeveynler çeşitli yaklaşımları benimsemiş görünmektedir. Bu yaklaşımlara etki eden çeşitli faktörlerin olduğu araştırmalar sonucunda görülmektedir. Ebeveynlerin çocuk gelişimi hakkındaki bilgileri tutumlarını etkileyen faktörlerden bir tanesi olup, çocuk gelişimi hakkında bilgi sahibi olma düzeyi arttıkça çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik tutumlarında da değişkenlik gözlenmekte, yüksek bilgi düzeyine sahip annelerin çocuklarının teknolojiye fazla maruz kalmasını engellemeye yönelik girişimlerde

bulundukları görülmektedir. Ayrıca gözlenen bir başka durum da çocuklarına teknolojik araçları mecburen kullandırdıklarını söyleyen ebeveynlerin varlığıdır. Bu ebeveynlerin, çocuklarının teknolojik araçlardan zarar görmesi konusunda endişeli oldukları ancak teknolojik gelişmelerden geri kalmaması, çağa ayak uydurması gibi nedenlerle teknoloji kullanımlarına izin verdikleri görülmektedir. Aynı zamanda, çocuklarıyla baş edemediklerinde, zaman geçirmesini istediklerinde, gürültü çıkarmaması, sessiz olması, yemeğini yemesi gibi amaçlarla çocuklarının teknolojik aletleri kullanmasına izin veren ebeveynlerin olduğu görülmektedir (Saltuk & Erciyes, 2020).

Çocuklarının yoğun şekilde teknoloji kullanımına karşı olup teknolojik araç gereçlerin çocuklarının eğitiminde uygun şekilde, onların gelişimini desteklemek amacıyla kullanılması gerektiğini düşünen ebeveynlerin de var olduğu ve bu ebeveynlerin, çocukların bu araçları kullanmaları ve kullanmayı öğrenmeleri gerektiğini düşündükleri görülmektedir (Oğuz & Kutluca, 2020).

Ayrıca yapılan araştırmalar, ebeveyn yaklaşımlarının çocukların teknoloji kullanım durumları üzerinde doğrudan etkili olduğunu göstermektedir (Yazıcı & Gençer, 2016). Bu durum, ebeveyn yaklaşımlarının çocukların teknolojiye maruz kalma ve onu bilinçli, güvenli kullanma konusunda etkisini bir kere daha vurgulamaktadır. Fakat, teknolojinin fazla kullanımının olumsuz etkilerinden kaygılanmakla birlikte, pek çok ebeveynin bu konuda farklı yaklaşımlara sahip olduğu, olası zararları bilse dahi ödül-ceza yöntemi olarak, pekiştireç olarak kullandıkları görülmektedir. Ayrıca teknolojik araçların kullanımına ebeveynlerin yaklaşımları değişse bile ödül-ceza, pekiştireç gibi ortak amaçlarla bu araçları çocuklarının kullanmalarına izin verdikleri bulunmuştur (Kaya, 2017).

Literatür incelendiğinde, ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik pek çok farklı yaklaşıma sahip olabildiği anlaşılmaktadır. Çocuklarının teknolojik araçları fazla kullanmalarına yönelik pek çok ebeveyn kaygıya sahiptir ve çocuklarının teknoloji kullanımını azaltmaya ve kontrol etmeye dönük çeşitli davranış örüntüleri sergilemektedir. Ancak, fazla teknolojik araç kullanımının zararlarını bilmesine rağmen çocuklarını çeşitli nedenlerle teknolojik araç kullanmaya teşvik eden ebeveynlerin de var olduğu yapılan çalışmalarda ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların teknoloji kullanımına yönelik ebeveynlerin davranış örüntülerini

ve yaklaşımlarını ebeveyn yaklaşımları etkileyebileceği gibi çocuk gelişimi hakkında bilgi sahibi olma, teknolojiye yönelik olumlu ya da olumsuz algılara sahip olma vb. pek çok durum etkileyebilmektedir.

2.1.6.4. Çocukların dijital teknolojileri kullanım durumları. Okul öncesi dönem çocukları günümüzde teknolojiyle örülü bir dünyanın içerisine doğmaktadır. Yoğun bir teknoloji çevrelemesine maruz kalan bu çocuklar, ayrıca bu araçlara ilgi duymakta, oyun oynamak, video izlemek gibi çeşitli nedenlerle onlarla uzun süreler geçirebilmektedir (Darga, 2021). Yapılan çalışmalar, çocukların teknolojik aletleri sıklıkla kullandığını göstermektedir (Bulut, 2018; Yıldız & Akyel, 2024). Ayrıca çocukların akıllı telefon kullanmaktan hoşlandıkları, telefon ve tablet gibi araçlarla yoğun şekilde etkileşime girerek video içerikleri izlemeyi ve oyun oynamayı tercih ettikleri görülmektedir. Dijital teknoloji kullanımına olumlu yaklaşan ebeveynlerin çocuklarının teknolojik aletleri daha sık bir biçimde kullandığı ve buna bağlı olarak daha fazla sağlık problemiyle karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir (Yıldız & Kanak, 2021).

Okul öncesi dönem çocukların teknolojik araç kullanım içeriklerine daha detaylı bakıldığında, en çok kullandıkları teknolojik gereçlerin genelde bilgisayar, telefon, tablet ve televizyon olduğu, bu araçlarla ise genellikle çizgi film izlemek, dijital ve eğitsel oyunlar oynamak, video içerikler izlemek ve şarkı dinlemek gibi aktiviteleri yaptıkları görülmektedir (Bulut, 2018). Yapılan bir başka çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının tamamının evinde televizyon bulunduğu, %93'ünün evinde akıllı telefon bulunduğu görülmüştür (Yazıcı & Genç, 2016). Ayrıca pek çok çocuğun kendine ait teknolojik araçlara sahip olduğu, bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi çeşitli elektronik araçlara kolayca erişebildikleri görülmektedir (Özyürek, 2018).

Yapılan çalışmalar, doğumdan itibaren çocukların teknolojik araçlar ve ortamlarla iç içe olduğunu, bu araçlarla pek çok yolla etkileşime girdiğini ve ebeveynlerin bu konuda farklı yaklaşımlara sahip olduğunu göstermektedir (Mustafaoğlu vd., 2018, Bostancı & Çakır, 2022). Ayrıca ödül ya da pekiştireç olması amacıyla, istenmeyen davranışları yapmaması amacıyla ya da kendine vakit ayırabilme gibi amaçlarla çocuklar bu araçlarla ebeveynler tarafından buluşturulabilmektedir (Kaya, 2017). Bu

durum, okul öncesi dönem çocuklarının bu araçlarla aktif ve yoğun bir etkileşim içerisinde olduğunu göstermektedir.

Teknolojik araçların ve elektronik ortamların okul öncesi dönem çocukları üzerinde etkileri konusunda daha pek çok çalışmaya ihtiyaç olduğu göz önünde bulundurulduğunda, çocukların teknolojiyle aşırı vakit geçirmesinin ve sınırlamalar olmadan bu ortamlarda bulunmasının çeşitli sakıncalara sahip olduğu anlaşılmaktadır (Wandewater, 2007).

2.1.7. Dijital okuryazarlık. Teknoloji ve iletişim araçlarının oldukça büyük bir ilerleme kaydettiği günümüzde, bireyler yoğun şekilde yeni medya araçları kullanmakta, internete erişim sağlamaktadır. Sosyal medyada gezinme, haberlere erişme, paylaşım yapma, içerik izleme gibi amaçlarla internete erişen her yaştan bireyler; bu mecralarda çeşitli kullanıcı profilleri, bilgiler ve paylaşımlarla karşılaşabilmektedir. Bu bilgilerin hepsinin eşit derecede doğru ve güvenilir olması ise söz konusu değildir (Hamutoğlu, Güngören, Uyanık & Erdoğan, 2017). Bu durum, internette karşılaştığı çeşitli durumlara hazırlıklı olmak için bireylerde birtakım bilişsel ve sosyolojik becerilerin kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Bireylerin bu becerileri kullanabilmesi ve bu yolla dijital ortamlarda karşılaştığı durumlara karşı gerekli becerileri edinmesi dijital okuryazarlık olarak adlandırılmaktadır (Alkali & Amuchai-Hamburger, 2004).

Dijital okuryazarlık bireyin; bilgi ve iletişim teknolojileri, yeni medya araçları ve bunları doğru kullanma biçimleri konusunda bilgi sahibi olması, ihtiyaç ve gereksinimlerine uygun olarak bu araçları güvenli şekilde, etik ve ahlaki sınırlara uygun şekilde kullanması, araştırmalar yaparak kendisine katkı sağlayan, doğru ve yanlış bilgiyi birbirinden ayırt edebilen, teknolojik araçları kullanma hâkimiyetine sahip olmasını ifade etmektedir (Özerbaş & Kuralbayeva, 2018). Bir başka deyişle dijital okuryazarlık, günümüz dünyasında yer alan teknolojik ve dijital araçlarla gerçekleştirilen etkileşimi başarılı şekilde gerçekleştirme becerisidir (Martin, 2006).

Bugünün gelişen teknolojisi, teknolojik araçlarla etkileşime girmemeyi neredeyse olanaksız hâle getirmektedir. Hangi yaş grubu ya da kesimden olursa olsun, 21. yüzyıl insanı artık yaşamında teknolojiyle iç içedir. Okul öncesi dönem çocukları da bu kapsamda teknolojik araçlar bakımından oldukça zengin bir çevrenin içerisinde

doğmakta ve telefon, tablet gibi pek çok elektronik cihazla etkileşime girmektedirler (Terras & Ramsay, 2016). Bu durum, okul öncesi dönem çocuklarının teknolojik araçlarla aktif bir ilişkilerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, geçmişten günümüze çocuk üzerinde sorumluluk ve güç sahibi olan ebeveynlerin, günümüzde çocuklarının dijital ortamlarda güvende olmasını sağlamanın yanı sıra kendi paylaşımları özelinde de çocuklarının güvenliğini sağlaması gerekmektedir (Barnes & Potter, 2021). Bunu sağlayabilmenin ön koşullarından bir tanesi ise gerek ebeveynlerin, gerek de çocukların dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi ve dijital araçlarla doğru bir ilişki kurmalarının desteklenmesidir.

2.1.7.1. Ebeveynlerde dijital okuryazarlık. Dijital teknolojilerin gelişimi sunduğu olumlu özelliklerin yanında çeşitli riskleri de beraberinde getirmektedir. Oldukça hızlı bir gelişim gösteren dijital teknolojilerde istismar, şiddet, pornografi, olumsuz örnekler, yanlış bilgiler vb. çeşitli risk faktörleri yer almaktadır. Bu faktörler karşısında en savunmasız grup olan çocukları koruyabilmesi gerekenler ise ilk olarak ebeveynlerdir. Bu nedenle, ebeveynlerin bu riskleri fark edebilmek, onlardan çocuklarını uygun yollarla koruyabilmek için dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Turgut & Arslan, 2016; Yaman vd., 2019).

Ayrıca, dijital ortamlar barındırdığı risklerin yanında pek çok olumlu özelliği de içerisinde barındırmaktadır. Bu açıdan da ebeveynlerin dijital okuryazarlık konusunda bilgi sahibi olması, yalnızca çocuklarını risk faktörlerinden korumakla kalmamakta, aynı zamanda çocuklarının dijital ortamlarda yer alan olumlu ve gelişimi destekleyici içeriklere erişimini kolaylaştırmaktadır. Ebeveynlerin dijital teknolojilere olumsuz bir yaklaşım içerisinde bulunması, çocuğunun erişimini kısıtlaması, çocukların bu olanaklardan faydalanmasının önüne geçebilmektedir (Rodriguez-de-Dios, Oosten & Igartua, 2018). Bu açılardan bakıldığında, ebeveynlerin dijital okuryazarlık becerileri edinmesinin, yalnızca çocuklarını risk faktörlerinden korumak için değil, dijital ortamlardan etkin şekilde yararlanmalarını sağlamak için de önemli olduğu görülmektedir.

2.1.7.2. Çocuklarda dijital okuryazarlık. Dijital ortamlar, okul öncesi dönem çocuklarına, ilgi çekici ve merak uyandırıcı bir dünyanın kapılarını açmaktadır.

Çocuklar, bu ilgi çekici dünyayı merak etmekte ve uzun süreler orada vakit geçirmek isteyebilmektedir. Dijital araçlar doğru kullanıldığında çocukların gelişimini destekleyici, onları motive edici bir faktör olarak ortaya çıkarken, bilinçsiz kullanımı ve kullandırılması gelişimsel açıdan çeşitli risklerle karşı karşıya kalmalarına neden olabilmektedir (Kardeş, 2020). Dijital okuryazarlık bu nedenle çocuklar açısından da oldukça önemlidir.

Çocuğun dijital ortamdaki güvenliğinin yalnızca ebeveynlerin görevi olarak görülmesi, problemin yanlış tanımlanmasına ve dolayısıyla yanlış sonuçlar elde edilmesine neden olacaktır. Çocukların dijital ortamlarda güvende olabilmesi için, yalnızca ebeveynlerin değil çocukların da dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi ve dijital ortamlar, onun doğru kullanımı gibi konularda bilgi sahibi olmaları gereklidir. Çocuklara dijital okuryazarlık becerileri konusunda eğitimler verildiğinde, çocukların dijital ortamlarda yaşıtlarına oranla daha güvenli şekilde gezinebildiği, bu ortamları daha etkin bir biçimde kullanabildiği görülmektedir (Marsh, 2016).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik yaklaşımlarını konu alan yerli araştırmalar. Ebeveynlerin çocuklarının teknolojik araç kullanımına yönelik yaklaşımlarını konu alan çeşitli çalışmalar literatürde bulunmaktadır. Çocukların farklı teknolojik araçları kullanmasına, sosyal medya kullanımına, interneti kullanım amaçlarına, sürelerine ve benzeri çeşitli faktörlere yönelen, buna dönük ebeveyn yaklaşımlarını inceleyen çeşitli çalışmaların olduğu görülmektedir. Güngör (2014), ebeveynlerin okul öncesi dönem çocuklarının TV izleme alışkanlıklarına yönelik tutumlarını araştırdığı çalışmada, ebeveynlerin eğitim düzeyleri arttıkça demokratik tutum takınma olasılıklarının arttığı, yaş faktörünün ise ebeveyn yaklaşımında farklılıklar yaratabildiği bulgularına erişmiştir. Ebeveyn yaklaşımlarının çocuklarının bilgisayar ve TV kullanımını olumlu ya da olumsuz şekilde etkileyebildiği de çalışmanın bulguları arasındadır. Gençer (2016) tarafından yapılan çalışmada da, çocukların bilgi ve işlem teknolojileriyle etkileşimlerinin çeşitli faktörler açısından incelenmesi amaçlanmış, çalışma sonucunda çocukların bu teknolojileri oldukça sık şekilde kullandıkları, ebeveyn yaklaşımlarının ise çocukların

teknoloji kullanımı üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilere yol açabileceği ortaya konulmuştur.

Okumuş ve Parlar (2018) tarafından 5, 6, 7 ve 8. sınıf çocuklarıyla sosyal medya kullanım amaçları ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirilmiş, çocukların sosyal medyayı kullanım süresi ve sıklığının aile iletişimini olumsuz etkilemediği çalışmacılar tarafından bulunmuştur. Güleç (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise internet ve sosyal medya kullanımının hem ebeveyn ve çocuk arasındaki, hem de ebeveynlerin kendi arasındaki iletişimi olumsuz şekilde etkileyerek çeşitli iletişim sorunlarına yol açabileceği belirtilmektedir. Sosyal medyada geçirilen zaman arttıkça aile içi etkileşimlerin azaldığı ve iletişim, güven, güvenlik vb. konularda çeşitli olumsuzlukların ortaya çıktığı çalışmanın vurguları arasında yer almaktadır.

Kadan ve Aral (2018), çocukların teknolojik alet kullanım düzeyleri ve amaçlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, çocukların teknolojik aletleri oldukça sık ve yoğun şekilde kullandığı sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmacılar, çocukların gerek ebeveynlerine ait telefon, bilgisayar gibi araçlarla, gerek de televizyon vb. araçlarla etkileşime girerek oyun oynamak, çizgi film izlemek gibi çeşitli aktiviteleri gerçekleştirdiği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca bazı çocukların kendilerine ait tablet, telefon, bilgisayar gibi araçlara sahip oldukları da çalışmanın bulguları arasındadır. Çocukların bu teknolojik araçlarla etkileşime girmesinde ise ebeveynlerin izin verme davranışının önemli bir etken olduğu belirtilmektedir. Özyürek (2018) tarafından annelerle gerçekleştirilen çalışmada ebeveynlerin çocuğun teknoloji kullanımına izin verme durumları detaylı şekilde incelenmiş, annelerle gerçekleştirilen çalışmada, annelerin çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik çeşitli sınırlama ve önlemlere giriştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kızıлтаş ve Ertör (2018) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik ebeveyn görüşlerinin incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ebeveynlerin çoğunluğunun çocuklarına teknolojik araçları verdikleri, çocukların bu araçları çoğunlukla video/çizgi film izlemek, oyun oynamak, fotoğraf çekmek ve resim çizmek gibi amaçlarla kullandıkları görülmektedir. Ebeveynlerin çocuklarını akıllı telefon kullanımına dönük görüşleri sorulduğunda ise büyük çoğunluğunun çocukları için bu aletlerin zararlı olduğunu düşündükleri ancak

oyalanması, oyun oynaması, yemek yemesi, susması vb. gerekçelerle kullanmasına izin verdikleri görülmektedir.

Urfa (2020) tarafından yapılan çalışmada tablet/akıllı telefon kullanımının çocukların gelişim düzeylerine etkisi ve bu konuda anne-baba tutumlarının rolü irdelenmiştir. Çalışma sırasında ebeveynlerin çocuklarına bu cihazları susması, oyalanması, ebeveynlerin kendine vakit ayırması vb. gerekçelerle, *oyalama* amacıyla verdikleri ve bu durumun çocukların gelişimi üzerinde olumsuz etkilere neden olabileceği görülmüştür. Aynı zamanda, ebeveynler bu cihazları *fayda* amacıyla veriyor olsa dahi, bu durumun çocukların gelişimi üzerinde olumsuz etkilere neden olabileceği, bu nedenle kontrollü bir denetimin çocuklar açısından daha sağlıklı olabileceği çalışmada belirtilmektedir. Ebeveynlerin teknolojik araçları çocuklarına *bilgi* amacıyla kullandırması ise, çocukların gelişimine olumlu etkiler yapabilmektedir.

Oğuz ve Kutluca (2020) tarafından yapılan araştırmada, ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda hem anne hem babaların teknolojinin sosyal becerileri olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündüğü görülmektedir. Genç ebeveynlerin teknoloji kullanımına daha olumlu yaklaştığı da çalışmanın bulguları arasındadır. Anne ve babaların teknolojik araç kullanımına yönelik bakış açılarının öğrenim durumu, çocuk sayısı, gelir düzeyi faktörlerine bağlı olarak farklılaşmadığı araştırmacılar tarafından bulunmuştur. Çalışmada annelerin daha çok kullanım süresini kontrol ettiği, sınırladığı ve teknolojinin zararları konusunda daha olumsuz düşüncelere sahip oldukları görülmüştür.

Saltuk ve Erciyes (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ebeveynlerin okul öncesi dönem çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik tutumları (demokratik, baskıcı, gevşek) incelenmiş; demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik baskıcı tutum sergileyebildikleri, baskıcı ya da gevşek tutumlara sahip ebeveynlerin ise çocuk gelişimine yönelik yeterli bilgiye sahip olmadıkları, çocuklarının ise teknolojik araç kullanma durumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Her üç yaklaşıma sahip ebeveynlerde de, teknolojinin çocukları üzerinde etkilerine yönelik çeşitli kaygılar taşıdıkları bulunmuştur.

Kanter (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, bu araçların fiziksel etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır, çalışma sonucunda dijital teknolojinin fazla kullanımının

obezite, aktivite eksikliği, uyku problemleri, dikkat eksikliği, saldırganlık, bağımlılık, kaygı, agresyon, gelişimsel gerilikler vb. durumlarla ilişkili olabileceği belirtilmiştir. Yıldız ve Kanak (2021) tarafından annelerle gerçekleştirilen çalışmanın da benzer bulgulara sahip olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda çocukların teknolojik aletleri fazla kullanmalarının öfke, dikkat dağınıklığı ve göz bozuklukları gibi çeşitli durumlara neden olabildiği belirtilmiş, teknolojik aletlere karşı olumlu tutum gösteren ebeveynlerin çocuklarında, teknolojik cihazların her gün kullanımı ve buna bağlı gelişen sağlık sorunları olduğu görülmüştür.

Aküzüm, Baran ve Çelebi (2022) tarafından okul öncesinde ebeveyn tutumları ve çocukların dijital oyunlara bağımlılık eğilimleri konusunda gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlerin demokratik tutuma sahip olmalarının bağımlılık eğilimlerini azaltırken yaş, eğitim durumu, çocuk sayısı gibi demografik faktörlerin ebeveyn tutumlarını etkilediği, öğrenim ve gelir düzeyinin bu konuda etkili bir değişken olduğu görülmüştür. Bastırmacı'nın (2022) okul öncesinde annelerin ebeveynlik tutumlarıyla medya aracılık rolleri arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yaptığı çalışmada da; ebeveynlerin demografik özelliklerinin medya aracılık tutumlarını etkilediği, eğitim düzeyi ve medya okuryazarlığı arttıkça annelerin medya aracılıklarının olumlu şekilde etkilendiği bulunmuştur. Ayrıca ebeveynlerin aracılık rollerinin niteliği arttıkça demokratik tutuma sahip olma oranının da arttığı görülmektedir.

Kırlioğlu, Kayaalp ve Arslan (2023) tarafından ebeveyn tutumları ve çocuklarda ekran bağımlılığı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda; ekran bağımlılığı ile ebeveynlerin eğitim düzeyi, geliri, konumu, aile tipi, çocuğun cinsiyeti gibi demografik özellikler arasında bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Ebeveynlerin endişeleri, çocuğa olası zararları anlatmaları gibi faktörlerin de puanlar açısından herhangi bir farklılaşmaya neden olmadığı görülmektedir. Cinsiyet ile ekran kullanım süresi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulunmuştur. Ayrıca çocuğun yaşça büyümesiyle ekran karşısındaki zamanın kontrolünü giderek ele geçirdiği de araştırmanın bulguları arasındadır. Ebeveynlerin tepki ve yaklaşımlarına göre ise çocukların ekran bağımlılığı düzeyleri olumlu ya da olumsuz şekilde etkilenebilmektedir. Ayar, Bulut ve Gelici (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise ebeveynlerin dijital ebeveynlik/okuryazarlık

konularında bilgi ve eğitim düzeyi arttıkça çocuklarının medya kullanımına yönelik olumlu ve bilinçli bir yaklaşım sergilemeye başladıkları görülmüştür.

Ayrıca, literatüre bakıldığında ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik yaklaşımlarını konu alan çok fazla çalışmanın mevcut olmadığı, bu konuda alanyazında yer alan çalışmaların ise özellikle son yıllarda yapılmaya başladığı görülmektedir (Kaya & Mutlu-Bayraktar, 2021). Yapılan çalışmaların, ebeveynlerin okul öncesi dönem çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik akış açısı ve yaklaşımlarını ve bunları etkileyen çeşitli demografik vb. faktörleri ortaya koymayı amaçladıkları görülmektedir.

2.2.2. Ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik yaklaşımlarına yönelik yurt dışında yapılan çalışmalar. Funk, Brouwer, Curtiss & McBroom (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul öncesi çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarının medya araçları ve olası etkileri konusunda bilgilerinin, inançlarının ve davranışlarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Çalışmada ebeveynlerin medyanın çocuklar üzerinde etkileri olduğuna inandıkları ve çeşitli endişeler yaşadıkları ancak bu konuda uzman görüşleri ve yaklaşımları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Ebeveynlerin eğitim seviyelerinin bu konuda herhangi bir farklılığı yol açmaması, çalışmanın dikkat çekici bulguları arasında yer almaktadır.

Kirwil (2009) tarafından yapılan çalışmada, farklı kültürel özelliklere sahip ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik aracılık etme stratejilerinin ve çocukları dijital ortamların zararlarından koruyan ebeveynlik yaklaşımlarının ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda, farklı ebeveynlik koruma stratejilerinin çocukların çevrimiçi risklere maruz kalma olasılığını azalttığı ortaya konuldu. Bireyselci yaklaşımın hâlim olduğu ülkelerde daha demokratik ebeveyn yaklaşımı görülürken kolektivist ülkelerde kısıtlayıcı biçimin daha hâkim olabildiği, ebeveyn arabulucuğu arttıkça ise çocukların çevrimiçi risklerle karşılaşma olasılığının azaldığı çalışmanın diğer bulguları arasında yer almaktadır.

Valcke, Bonte, De Wever & Rots, (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada çocukların medya kullanımına yönelik çeşitli ebeveynlik yaklaşımları tanımlanmış ve bu yaklaşımların çocukların internet kullanımı üzerindeki etkilerinin yordanması amaçlanmıştır. Ebeveyn stillerinin demografik değişkenlere ve ebeveynlerin internete

dönük bilgi ve tutumuna bağlı olarak farklılık gösterebildiği, bu stillerin çocukların internet kullanımını önemli ölçüde etkilediği ve hoşgörülü ebeveynlerin çocuklarının en yüksek internet kullanım oranına sahipken otoriter stile sahip ebeveynlerin çocuklarının en düşük internet kullanım düzeyine sahip olduğu görülmüştür.

Cingel ve Kremer (2013) tarafından yapılan çalışmada eğitilmiş ebeveynlerin bebeklerinin medyaya maruz kalması konusunda daha fazla özen sergilediği görülmüştür. Ancak ebeveynlerin medya kullanımına yönelik olumlu tutumlarının çocuklarının medya kullanım oranlarını arttırabildiği bulunmuştur. Medya kullanımı konusundaki endişelerine bakıldığında, daha çok televizyon konusunda endişeli oldukları, diğer medya araçları açısından bu kaygıyı taşımadıkları görülmektedir. Ayrıca çalışma sırasında, çocukların ekran ve medya ile ilişkisinin ise çok küçük yaşlardan itibaren başladığı, çocukların doğumlarından itibaren sıklıkla ve yoğun şekilde ekrana ve medyaya maruz kalabildiği bulunmuştur. Çocukların ekran kullanımı ne kadar erken yaşta başlamışsa, ilerleyen yaşlarda ekran sürelerinin yaşlarıyla orantılı şekilde artış gösterdiği de çalışmanın bulguları arasındadır.

Nikken ve Schols (2015) tarafından yapılan çalışmada, çocukların dijital araçlarla etkileşiminin ebeveynlerin medya konusundaki tutumlarına göre değişiklik gösterdiği, ebeveynlerin aktif arabuluculuk, kısıtlayıcı arabuluculuk ve izleyici şeklinde üç farklı arabuluculuk stiline sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca, ebeveynlerin medya aracılık düzeylerinin çocuğun yaşıyla değil ebeveynin medyaya yönelik algısı ve benimsediği aracılık tutumuyla ilişkili olduğu da bulgular arasında yer almaktadır. Ebeveyn tutumlarına yönelik bir diğer araştırma da Mikelic Preradovic, Lešin & Šagud (2016) tarafından yapılmış olup çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarına sahip ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma bulguları, evlerde dijital araçların yoğun şekilde bulunduğunu ancak ebeveynlerin bu araçların çocukları üzerinde olumsuz etkilerine dönük endişe ve tedirginlik yaşadıklarını göstermektedir. Ayrıca, ebeveynlerin dijital okuryazarlık konusunda bilgilendirilmeye karşı istekli oldukları, çocuklarının dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesini de destekledikleri görülmektedir.

Nevski ve Siibak (2020) tarafından yapılan çalışmada çocukların dijital araçları kullanımlarını etkileyen faktörler incelenmiştir. Çalışmada; ebeveynlerin ekran sürelerinin ve çocuklarının dijital araç kullanmasına yönelik tutumlarının çocuğun

dijital kullanımı üzerinde etkili olduğu, ayrıca çocuğun yaşının da dijital araç kullanım süresi ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu konuda bir başka araştırma Lee, Kim, J.Y., ve Kim, C. (2022) tarafından gerçekleştirilmiş olup çalışmada ebeveynlerin medya kullanım süreleri ile çocukların medya kullanım süreleri arasında pozitif bir ilişkinin bulunduğu görölmüştür. Ayrıca, ebeveynlerin medyaya yönelik olumlu tutumlarının çocuğun medya kullanımı ile pozitif bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Medyaya yönelik olumsuz tutuma sahip ebeveynlerde ise herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Yuniarni ve Surjaningrum, (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlerin teknolojik araçlara yönelik tercih ve inançlarının çocukların teknolojik araç kullanımları üzerinde etkileri araştırılmıştır. Çalışma sonucunda, ebeveynlerin bu konudaki tercih ve tutumlarının çocuklarının teknolojik araç kullanım durumlarına ve kullanım niteliğine doğrudan etki ettiği bulunmuştur. Ayrıca çalışmada çocukların fazla medya ve ekran sürelerini azaltmak için çeşitli eğitsel ve sosyal müdahale programlarının gerekliliklerinden söz edilmiştir.

Yurt dışında yapılan çalışmalarda genel itibarıyla; çocukların dijital araç kullanım durumları ve ekran kullanma süreleri ile ebeveyn yaklaşımları arasında olduğa önemli bir ilişkinin bulunduğu, dijital araçları kullanmada ebeveynlerin çocuklarına yönelik çeşitli stratejiler geliştirdikleri görölmektedir. Ayrıca, gerek çocukların, gerek de ebeveynlerin demografik özelliklerin çocukların dijital araç kullanımının durumları ile ilişkili olduğu bulgusuna sahip çalışmalar da literatürde yer almaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine yönelik bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi dönem çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik yaklaşımlarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma ilişkisel tarama çalışması olup 2023/2024 eğitim-öğretim yılında okul öncesi eğitimi alan çocukların ebeveynlerini kapsamaktadır. Tarama araştırmalarında var olan durumun olduğu şekliyle betimlenmesi amaçlanmaktadır. Var olan duruma herhangi bir etki ya da müdahalede bulunmadan onu uygun şekilde ortaya çıkarmak amaçlanır (Karasar, 2023). Tarama araştırmalarında amaç var olan durumun resmini çekerek onu net bir şekilde ortaya koyabilmek, betimleyebilmektir (Büyüköztürk vd., 2021). İlişkisel tarama çalışmalarında farklı özellikler arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlandığından, çalışmada ebeveynlerin teknoloji kullanım durumları ve çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik bilgi ve tutumlarını incelemek, demografik değişkenlerle bilgi ve tutum arasındaki ilişkileri incelemek ve çalışmanın sorularına yanıt bulabilmek amacıyla ilişkisel tarama yöntemi seçilerek kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Yapılan çalışmanın evrenini 2023/2024 eğitim-öğretim yılı içerisinde MEB'e bağlı bağımsız anaokulları ya da ilkokullar bağlı anasınıflarına devam eden okul öncesi dönem çocuklarının ebeveynleri oluşturmaktadır. MEB (2023) verilerine göre 2022/2023 eğitim-öğretim yılında okul öncesi eğitim alan 2.055.350 çocuk bulunmaktadır. Çalışmada, evren çok geniş bir kümeyi ifade ettiğinden örneklem seçme yoluna gidilmiştir. Örneklem, evrenin özelliklerini belirleyerek onu temsil edebilecek uygunlukta parçaların seçilmesi işlemidir (Çıngı, 1994). Yapılan çalışmada, kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılarak örneklem seçimi yapılmıştır. Kolay ulaşılabilir örneklem, araştırmacının verileri daha kolay ve pratik

şekilde toplamasını sağlayan bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Ölçek geçerliği ve güvenirliği için madde sayısının on katı kadar katılımcı olması yeterlidir (Sönmez & Alacapınar, 2016). Bu kapsamda 29 ölçek maddesi olduğu düşünüldüğünde, 315 ebeveynin çalışma için yeterli olacağı kanısına ulaşılmıştır.

Çalışma grubunun özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Okul Öncesi Dönem Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	210	66,7
	Erkek	105	33,3
Yaş	20-25	8	2,5
	26-30	72	22,9
	31-35	104	33
	36-40	83	26,3
	40+	48	15,2
Medeni Durum	Evli	301	95,6
	Bekar/Boşanmış	14	4,4
Öğrenim Durumu	Okuryazar Değilim	4	1,3
	Okuryazarım (Okula Gitmedim)	3	1
	İlkokul	21	6,7
	Ortaokul	57	18,1
	Lise	106	33,7
	Ön lisans/Lisans	110	34,9
	Lisansüstü	14	4,4
Meslek	Öğretmen	33	10,5
	Ev Hanımı	133	42,2
	Özel Sektör	72	22,9
	Memur	23	7,3
	İşçi	29	9,2
	Diğer	25	7,9
Gelir	0-11401	78	24,8
	11402-20000	122	38,7
	20001-35000	51	16,2
	35000+	64	20,3
Çocuk Sayısı	Tek Çocuk	63	20
	İki Çocuk	179	56,8
	Üç Çocuk	53	16,8
	Dört Çocuk	16	5,1
	Diğer	4	1,3
Kent/Kırsal	Kent	301	95,6
	Kırsal	14	4,4
Toplam		315	100

Ebeveynlere ait demografik özellikler tablosuna bakıldığında, ebeveynlerin %66,7’sinin kadın, %33,3’ünün erkek olduğu görülmektedir. Yaş grubu özelliklerine bakıldığında; ebeveynlerin %2,5’inin 20-25 yaş aralığında, %22,9’unun 26-30 yaş

aralığında, %33'ünün 31-35 yaş aralığında, %26,3'ünün 36-40 yaş aralığında, %15,2'sinin ise 40 yaş üzerinde olduğu görülmektedir.

Medeni durum özelliklerinde bakıldığında, çalışmaya katılan ebeveynlerin %95,6'sı evliyken %4,4'ünün bekar/boşanmış olduğu görülmektedir. Öğrenim durumlarına bakıldığında; ebeveynlerin %1,3'ünün okuryazar olmadığı, %1'inin okula gitmemesine rağmen okuryazarlık becerisinin bulunduğu, %6,7'sinin ilkokul, %18,1'inin ortaokul, %33,7'sinin lise, %34,9'unun lisans/ön lisans, %4,4'ünün ise lisansüstü eğitim derecesine sahip olduğu görülmektedir.

Ebeveyn özellikleri mesleki açıdan incelendiğinde, ebeveynlerin %10,5'inin öğretmen, %42,2'sinin ev hanımı, %22,9'unun özel sektör çalışanı, %9,2'sinin işçi, %7,9'unun ise diğer mesleklerde yer aldığı görülmektedir. Aylık gelir bilgisine bakıldığında; %24,8'inin 0-14001 aralığında bir gelire sahip olduğu, %38,7'sinin 11402-20000 arası bir gelire sahip olduğu, %16,2'sinin 20001-35000 arası bir gelire sahip olduğu, %20,3'ünün ise 35000 üzeri bir gelire sahip olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerin %20'sinin tek çocuk sahibi, %56,8'inin iki çocuk, %16,8'inin üç çocuk, %5,1'inin dört çocuk ve %1,3'ünün dört üzeri çocuk sahibi olduğu görülmektedir. Kent ya da kırsalda yaşama durumuna bakıldığında, %95,6'sının kentte, %4,4'ünün ise kırsalda yaşadığı görülmektedir.

Okul öncesi dönem çocuklarına ait demografik bilgiler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Demografik Özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Kız	158	50,2
	Erkek	157	49,8
Yaş	3	4	1,3
	4	27	8,6
	5	137	43,5
	6	147	46,7
Kardeş Sayısı	0	63	20
	1	179	56,8
	2	53	16,8
	3	16	5,1
	Diğer	4	1,3
Doğum Sırası	İlk Çocuk	162	51,4
	İkinci Çocuk	109	34,6
	Üçüncü Çocuk	35	11,1
	Dördüncü Çocuk	5	1,6
	Diğer	4	1,3
Toplam		315	100

Çocukların demografik özelliklerine bakıldığında; çocukların cinsiyetleri kategorisine göre %50,2'sinin kız, %49,8'inin erkek cinsiyetine sahip olduğu görülmektedir. Yaş özelliklerine bakıldığında; %1,3'ünün 3 yaş, %8,6'sının 4 yaş, %43,5'inin 5 yaş, %46,7'sinin ise 6 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Kardeş sayısı özelliklerine bakıldığında; çocukların %20'sinin tek çocuk olup kardeş sahibi olmadığı, %56,8'inin tek kardeşe sahip olduğu, %16,8'inin iki kardeşe sahip olduğu, %5,1'inin 3 kardeşe sahip olduğu, %1,3'ünün ise üçten daha fazla kardeşe sahip olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel bilgi formu. Ebeveynlere ve çocuklara ait demografik bilgileri toplamak amacıyla ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’ oluşturulmuştur. Formda yer alan sorular ebeveynlerin ve çocukların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olup alanında uzman kişilere gönderilerek görüş ve önerileri alınmış, gerekli değişiklik ve düzenlemelerin yapılmasının ardından forma son hâli verilmiştir. Oluşturulan formda:

Ebeveynlere dönük olarak; yaş, cinsiyet, medeni durum, meslek, çocuk sayısı, eğitim düzeyi, yaşanılan yerin özelliği sorularına

Çocuklara dönük olarak; yaş, cinsiyet, kardeş sayısı ve doğum sırası sorularına yer verilmiştir.

3.3.2. Teknoloji kullanım durumları anketi. Ebeveynlerin ve çocuklarının teknolojik aletleri kullanım durumlarını belirlemek için araştırmacı tarafından oluşturulan ‘‘Teknoloji Kullanım Durumları Anketi’’ kullanılmıştır. Anket ebeveynlerin ve çocukların teknolojik araç kullanım durumlarını ortaya koymaya yönelik olup toplam 6 sorudan oluşmaktadır. Başlangıçta 8 sorudan oluşan anket iki alan uzmanıyla paylaşılmış, uzmanlardan gelen öneriler neticesinde 2 soru çıkarılmış, geri kalan sorulardan bazı seçeneklerde sınıflama ve seçenek çıkartma yoluna gidilmiştir. Seçeneklerde gerekli ekleme ve çıkarmalar yaptıktan sonra uygulanmaya hazır hale getirilmiştir. Anket içerisinde yer alan sorulardan üç tanesi ebeveynlerin, üç tanesi ise çocukların teknoloji kullanım durumlarını ortaya koymaya yönelik olup

ebeveynlerin ve çocuklarının teknolojik alet tercihleri, kullanma süreleri ve kullanma amaçları konularında bilgi sahibi olmak amaçlanmıştır.

3.3.3. Teknoloji kullanımında ebeveyn tutum ölçeği (TKETÖ). Kalkan, Kılıç ve Duran Yılmaz (2022) tarafından geliştirilen ölçek, ebeveynlerin çocuklarının teknolojik araçları kullanımına yönelik bilgi ve tutumlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek iki ayrı bölüme ayrılmış olup toplamda 29 maddeden oluşmaktadır. Ölçekler beşli Likert tipinde oluşturulmuştur. Her soru için yanıtlar; hiçbir zaman, nadiren, ara sıra, çoğu zaman, her zaman şeklinde düzenlenmiş, puanlamalar 0-4 arası yapılmıştır. Ölçeğin ilk bölümü ‘‘Bilgi Ölçeği’’dir. Bu bölümde toplamda 10 soru yer almakta olup ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik bilgilerinin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Anketin ikinci bölümü olan ‘‘Tutum Ölçeği’’ davranışsal ve ilişkisel iki boyuta sahiptir ve toplam 19 sorudan oluşmaktadır. Davranışsal boyutta toplam 12 madde (2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17. Maddeler) bulunmakta ve çocuk ve ebeveyn davranışına odaklanılmaktadır. İlişkisel boyut toplam 7 maddeden (1, 4, 5, 13, 16, 18 ve 19. Maddeler) oluşmakta ve daha çok ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır.

Ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları araştırmacılar tarafından 243 kişilik bir örneklem grubuyla gerçekleştirilmiştir. Kalkan, Kılıç ve Duran Yılmaz (2022) tarafından gerçekleştirilen analizlere göre ‘‘Bilgi Ölçeği’’nin Cronbach Alpha iç tutarlılık anlamında güvenlik katsayısının 0.864 olduğu görülmüştür. Araştırmacılar iki boyuttan oluşan ‘‘Tutum Ölçeği’’nin her boyutu için ayrı ayrı Cronbach Alpha değeri hesaplamış ve davranışsal boyut için 0.885, ilişkisel boyut için 0.804 Cronbach Alpha değeri bulmuşlardır. Yine araştırmacılar tarafından hesaplanan standardize alfa katsayıları bilgi ölçeği için 0.906, tutum ölçeğinin davranışsal boyutu için 0.925, ilişkisel boyutu için 0.863 olarak bulunmuştur. McDonald’s omega katsayısı verileri ise bilgi ölçeği için 0.908, tutum ölçeğinin davranışsal boyutu için 0.926, ilişkisel boyutu için 0.863 şeklindedir. Yapı güvenilirliği değerleri ise araştırmacılar tarafından bilgi ölçeği için 0.920, tutum ölçeğinin davranışsal boyutu için 0.929, ilişkisel boyut için ise 0.874’tür. Bu değerlere bakıldığında gerek iç tutarlılık anlamında güvenilirliğin, gerek yapı güvenilirliğinin yeterli olduğu söylenilebilir (Kalkan, Kılıç & Duran Yılmaz, 2022).

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması için etik kuruldan gerekli izin belgeleri alınmıştır. Verilerin toplanması amacıyla ‘‘Kişisel bilgi formu’’, ‘‘Teknoloji Kullanım Durumları Anketi’’ ve ‘‘Teknoloji Kullanımında Ebeveyn Tutum Ölçeği’’ hem basılı hem de elektronik ortamda olacak şekilde birleştirilmiş ve ebeveynlerin yanıtlamasına uygun hâle getirilmiştir. Ebeveynlerin formları doldurabilmesi için gerekli açıklama oluşturulan belge içerisine eklenmiş, ayrıca çalışma öncesinde doldurulacak belgelerin içeriği ve amacı belirtilerek ebeveynlerin anketlere erişebilmeleri sağlanmış, veriler yüz yüze ve online platformlar üzerinden ebeveynlere iletilerek toplanmıştır. Araştırmanın verileri online ve yüz yüze olarak iki farklı yöntemle toplanmıştır. Verilerin toplanması sırasında katılımcılara; çalışmanın amacı, verilerinin hangi amaçla toplandığı, hangi koşullar altında saklanacağı açık şekilde bildirilmiş ve onamlarının alınması sağlanmıştır. Ayrıca, istedikleri zaman herhangi bir sebep belirtmeksizin çalışmadan çekilebilecekleri belirtilmiştir. Bunun ardından, çalışmaya katılmaya gönüllü ebeveynlere 270 adet form dağıtılmış, bu formlardan 238’i doldurulmuş olarak teslim alınmıştır. 238 form içerisinden 21’i eksik veriler içerdiği gerekçesiyle çalışmadan çıkarılmıştır. Veri setlerinden 98’i ise gönüllü ebeveynlere çalışmanın online şekilde iletilmesi yoluyla toplanmıştır. Bu kapsamda, gerek online, gerek de yüz yüze olarak toplamda 315 katılımcıdan elde edilen veriler analizlerde kullanılmak üzere çalışmaya dahil edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışma süresince toplanan veriler, araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktararak tasnif edilmiş ve ardından gerekli testler gerçekleştirilmiştir. Verilerin genel dağılımlarını tespit etmek amacıyla aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımları değerlerine bakılmış, elde edilen değerler betimsel olarak incelenerek yanıtlar değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek için basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmıştır. Verilerin normal dağılmadığı görüldüğünden elde edilen verilere Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis Testi uygulanarak veriler test sonuçlarına göre analiz edilmiştir. Çalışma sırasında toplanan veriler, araştırma sorularına göre uygun şekilde analiz edilmiş, elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Çalışma sırasında toplanan verilerle Teknoloji Kullanımında Ebeveyn Tutum Ölçeği yanıtlarına dönük Cronbach Alpha değerleri hesaplanmış; Bilgi ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı, yapılan analizlere göre 0.833 olarak, tutum ölçeğinin davranışsal boyutu için 0.755, ilişkisel boyutu için 0.639 olarak bulunmuştur.

Araştırmada kullanılan Teknoloji Kullanımında Ebeveyn Tutum Ölçeği'ne ait Cronbach Alpha güvenilirlik analizi sonuçları aşağıda Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Ebeveyn Bilgi ve Tutum Ölçeği Güvenirlik Değerleri

Ölçek Adı		Madde Sayısı	Cronbach Alpha Güvenirliği
Bilgi Ölçeği	Bilgi Boyutu	10	0.833
Tutum Ölçeği	Davranış Boyutu	12	0.755
	İletişim Boyutu	7	0.639

Tablo 3'e göre bilgi ölçeğinin güvenirliliğinin 0.833 olduğu görülmüştür. Tutum ölçeği alt boyutlarına bakıldığında ise, davranış boyutuna ait güvenirlilik katsayısının 0.755, iletişim boyutu güvenirlilik katsayısının ise 0.639 olduğu görülmüştür. Bunun üzerine basıklık ve çarpıklık değerleri analiz edilerek devamında gerekli hesaplamaların yapılması planlanmıştır.

Tablo 4'te veri setinin normal dağılıp dağılmadığını tespit edebilmek amacıyla incelenen Skewness (basıklık) ve Kurtosis (Çarpıklık) değerleri, betimleyici istatistiklerle birlikte verilmiştir.

Tablo 4.

Değişkenlere Ait Basıklık ve Çarpıklık Değerleri ve Betimsel İstatistikler

Ölçek (n=315)		Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
Bilgi Ölçeği	Bilgi Boyutu	10	50	19.80	6.95	0.863	0.848
Tutum Ölçeği	Davranış Boyutu	12	60	24.24	6.63	1.312	3.973
	İletişim Boyutu	15	35	30.87	3.54	-1.377	2.845

Tablo 4’te yer alan veriler incelendiğinde; bilgi ölçeğinde puanların 10-50 arasında, tutum ölçeğinde davranış boyutunda 12-60 arasında, iletişim boyutunda ise 15-35 arasında dağılım gösterdiği görülmektedir. Basıklık ve çarpıklık değerlerine bakıldığında ise, 3.973 ile -1.377 arasında dağılım gösterdiği görülmektedir. Verilere göre, sonuçlar normal bir dağılım göstermemektedir. Bu nedenle yapılacak olan analizlerde non-paramedik testlerin kullanılması gerektiği görülmektedir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırma süresince elde edilen bulgular aşağıda, başlıklar altında ve tablolar halinde sunulmuştur.

4.1. Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutumlarının Genel Özellikleri Nelerdir?

Tablo 5’te katılımcılar tarafından doldurulan TKETÖ’ne ilişkin minimum/maksimum değerler (min./maks.), aritmetik ortalama (x) ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 5.

Ölçek Yanıtlarına İlişkin Bulgular

	Min.	Maks.	x	Ss
Bilgi Ölçeği	1	5	1.98	.695
Davranışsal Boyut	1	5	2.02	.552
İlişkisel Boyut	2.14	5	4.41	.506

Tablo 5’te Teknoloji kullanımında ebeveyn tutum ölçeği boyutlarına ilişkin değerlere yer verilmiştir. Ebeveynlerin yanıt ortalamalarına bakıldığında; bilgi ölçeği için yanıtlarının 1.98, davranışsal boyut için 2.02, ilişkisel boyut için 4.41 olduğu görülmektedir.

Bilgi ölçeği maddelerine bakıldığında; “Yanında tablet/akıllı telefon olmadığı zaman çocuğum endişeleniyor.”, “ Çocuğumun tablet/akıllı telefon kullanımı, onunla olan duygusal bağima zarar veriyor.”, “ Çocuğum tablet/akıllı telefon kullanımı sonrasında duygusal problemler gösteriyor. (ağlamak, üzölmek gibi).”, “Tablet/akıllı telefon dışındaki etkinlikler çocuğumun ilgisini çekmiyor.”, “ Çocuğum tablet/akıllı telefon kullanımına izin verilmediğinde tepki verir.” şeklinde maddeler olduğu görölmektedir. Ebeveynler ağırlıklı olarak bu maddelere katılmamaktadır.

Davranışsal boyuta bakıldığında; ‘‘Çocuğumla beraber tablet/akıllı telefon kullanıyorum.’’, ‘‘Yemek süresince çocuğumun tablet/akıllı telefon kullanımına izin veriyorum.’’, ‘‘Tablet/akıllı telefon kullanımına ilişkin belirlemiş olduğumuz kuralları bozarım.’’, ‘‘Çocuğumun tablet/akıllı telefon ile uyumasına izin veriyorum.’’, ‘‘Çocuğumun dikkatini çekmek için ona tablet /akıllı telefon veririm.’’, ‘‘Çocuğum ağladığında susması için ona tablet/akıllı telefon veririm.’’ şeklinde maddeler bulunduğu görülmektedir. Ebeveynler ağırlıklı olarak bu maddelere katılmamakta olup verilen yanıtlar bilgi ölçeği yanıtları ile paralellik göstermektedir.

İlişkisel boyuta bakıldığında; ‘‘Evde tablet/akıllı telefon kullanımını için belirlemiş olduğumuz kurallarımız var.’’, ‘‘ Çocuğumun tablet/akıllı telefonda geçirdiği süreyi azaltmaya çalışıyorum.’’, ‘‘ Çocuğum için tablet/akıllı telefon kullanımını gerektirmeyen etkinlikler planlarım.’’, ‘‘Çocuğuma tablet/akıllı telefon kullanımı için vermiş olduğum süreye dikkat ederim.’’ şeklinde olumlu içeriğe sahip çeşitli maddelerden oluştuğu, ebeveynlerin ise bu maddelere ağırlıklı olarak katılım gösterdikleri görülmektedir. İlişkisel boyutun minimum değerinin 2.14 olması da bu durumu destekler niteliktedir. Ölçek boyutları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Spearman korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

‘‘Ebeveyn Bilgi Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği Davranışsal Alt Boyutu ve Ebeveyn Tutum Ölçeği İlişkisel Alt Boyutu’’ arasında gerçekleştirilen ‘‘Spearman Korelasyon Testi’’ sonuçlarına Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6.

Ebeveyn Bilgi Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği Davranışsal Boyutu ve Ebeveyn Tutum Ölçeği İlişkisel Boyutuna İlişkin Yapılan Spearman Korelasyon Testi Sonuçları

	Bilgi Ölçeği	Tutum Ölçeği Davranışsal Boyutu	Tutum Ölçeği İlişkisel Boyutu
Bilgi Ölçeği	1	.362**	-.204**
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyutu	.362**	1	-.177**
Tutum Ölçeği İlişkisel Boyutu	-.204**	-.177**	1

Tablo 6’da ölçek boyutları arasındaki ilişkiler değerlendirildiğinde, *bilgi ölçeği* ile *tutum ölçeği davranışsal boyutu* arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, aralarında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür ($r, .362$ $p<0,01$). *Bilgi ölçeği* ile *tutum ölçeği ilişkisel boyutu* değerlendirildiğinde, aralarında negatif yönlü zayıf bir

ilişki olduğu görülmüştür ($r, -.204$ $p>0,01$). *Tutum ölçeği davranışsal boyutu* ile *tutum ölçeği ilişkisel boyutu* arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür ($r, -.177$ $p>0,01$). Elde edilen sonuçlar, ebeveyn yanıtlarıyla paralellik göstermektedir. Ebeveynler bilgi boyutu ve davranışsal boyutta yer alan ve olumsuz içerikte olan ifadelere ağırlıklı olarak katılım göstermezken, iletişimsel boyutta olup olumlu içerikte olan ifadelere katılım göstermektedir. Bu durum ebeveynlerin çoğunlukla, teknolojik araçların çocuklarıyla olan ilişkilerinde olumsuz etkilere neden olmadığını düşündüklerini, teknolojik araçlara yönelik bilinçli bir yaklaşıma sahip olduklarını göstermektedir.

4.2. Ebeveyn ve Çocukların Teknolojik Alet Kullanım Durumları Nelerdir?

Ebeveyn ve Çocuk Teknolojik Alet Kullanma Amaçlarına dair bilgiler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

Ebeveyn ve Çocuk Teknolojik Alet Kullanma Amaçları

Amaç		f	%
Sosyal Medya	Ebeveyn Çocuk	217	68.9
Eğitim-Öğretim	Ebeveyn Çocuk	156 126	49.5 40
Eğlence (Film/Dizi)	Ebeveyn Çocuk	146	46.3
İş ve Çalışma	Ebeveyn Çocuk	108	34.3
Haberler	Ebeveyn Çocuk	179	56.8
Online Alışveriş	Ebeveyn Çocuk	134	42.5
İletişim (Mesajlaşma/Arama)	Ebeveyn Çocuk	244 39	77.5 12.4
Çizgi Film İzlemek	Ebeveyn Çocuk	257	81.6
Video/İçerik İzlemek	Ebeveyn Çocuk	131	41.6
Oyun Oynamak	Ebeveyn Çocuk	207	65.7
Diğer	Ebeveyn Çocuk	5 2	1.6 0.6
Toplam	Ebeveyn Çocuk	315	100

Ebeveyn ve çocuklarda teknolojik araç kullanım amaçlarına bakıldığında, ebeveynlerin teknolojik araçları ağırlıklı olarak sosyal medya, iletişim, haberler ve benzeri amaçlarla kullandığı görülürken çocukların çizgi film izlemek, video/içerik izlemek, oyun oynamak gibi amaçlarla daha çok kullandığı görülmektedir. Eğitim-öğretim ve iletişim amacıyla kullanımın ise hem ebeveyn hem de çocuklarda olduğu çalışmanın bulguları arasındadır. Kullanım amaçları, ebeveyn ve çocuklarda büyük oranda farklılık göstermektedir.

Ebeveyn ve çocuklara ait teknolojik araç tercihleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.

Ebeveyn ve Çocuk Teknolojik Araç Tercihleri

Tercihler		f	%
Telefon	Ebeveyn	305	96.8
	Çocuk	179	56.8
Bilgisayar	Ebeveyn	63	20
	Çocuk	11	3.5
Tablet	Ebeveyn	28	8.9
	Çocuk	120	38.1
Televizyon	Ebeveyn	144	45.7
	Çocuk	196	62.2
Oyun Konsolu	Ebeveyn	2	0.6
	Çocuk	7	2.2
Akıllı Saat	Ebeveyn	12	3.8
	Çocuk	3	1
Diğer	Ebeveyn	0	0
	Çocuk	0	0

Ebeveynlerin teknolojik araç tercihlerine bakıldığında, en fazla kullanılan teknolojik aracın telefon olduğu, devamında ise televizyon ve bilgisayar kullanımının tercih edildiği görülmektedir. Çocuklarda ise en fazla televizyon kullanımının tercih edildiği, devamında ise telefon ve tablet kullanımının tercih edildiği görülmektedir. Hem ebeveyn hem de çocuklarda oyun konsolu ve akıllı saat kullanımı oldukça düşüktür. Çocuklarda tablet kullanımının ebeveynlere göre oldukça fazla olması çalışmanın dikkat çekici bulguları arasındadır.

Ebeveyn ve çocuklara ait günlük teknolojik alet kullanma sürelerine Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9.

Ebeveyn ve Çocuk Günlük Teknolojik Araçları Kullanma Süresi

Süre		f	%
0-1 Saat	Ebeveyn	38	12.1
	Çocuk	85	27
1-2 Saat	Ebeveyn	95	30.2
	Çocuk	103	32.7
2-3 Saat	Ebeveyn	84	26.7
	Çocuk	75	23.8
3-4 Saat	Ebeveyn	40	12.7
	Çocuk	33	10.5
4-5 Saat	Ebeveyn	22	7
	Çocuk	8	2.5
5+ Saat	Ebeveyn	36	11.4
	Çocuk	11	3.5
Toplam	Ebeveyn	315	100
	Çocuk	315	100

Ebeveynlerin günlük teknolojik araç kullanım sürelerine bakıldığında çoğunlukla 1-3 saat, çocukların kullanım sürelerinin ise ağırlıklı olarak 0-2 saat arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Çocukların ekran süreleri ile ebeveyn ekran süreleri karşılaştırıldığında, çocukların ebeveynlere oranla daha düşük ekran sürelerine sahip olduğu görülmektedir. Ebeveyn ve çocuklar arasında en dikkat çekici farklılık ise 4 saat ve üzeri ekran kullanımında görülmekte olup çocukların teknolojik araç kullanım süresi ebeveynlere göre oldukça düşüktür.

4.3. Demografik Etmenlere (Yaş, Cinsiyet vb.) Göre Ebeveynlerin Çocuklarının Teknolojik Araç Kullanmasına Yönelik Bilgi ve Tutumları Farklılaşmakta Mıdır?

Cinsiyet faktörü ile ebeveyn bilgi ve tutum puanları arasındaki farklılıklara ilişkin yapılan Mann-Whitney U testinin sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.

Ebeveynlerin Cinsiyetlerine Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek		n	s.ort	z	p
Bilgi Ölçeği	Kadın	210	160.78	-.766	.444
	Erkek	105	152.45		
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyut	Kadın	210	154.90	-.856	.392
	Erkek	105	164.20		
Tutum Ölçeği İlişkisel Boyut	Kadın	210	159.57	-.436	.663
	Erkek	105	154.85		

Tablo 10’da, ebeveynlerin cinsiyetlerine göre ebeveyn bilgi ve tutum ölçeği yanıtları arasındaki farklılaşmaya bakıldığında, bilgi ölçeği boyutunda ($z=-.766$ $p>0.05$), tutum ölçeği davranışsal boyutta ($z=-.856$ $p>0.05$), tutum ölçeği ilişkisel boyutta ($z=-.436$ $p>0.05$) verilerine erişilmiş olup, üç ayrı boyutta da cinsiyet özellikleri bakımından herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Ebeveyn yaşları ile ebeveyn bilgi ve tutum puanları arasındaki farklılıklara ilişkin yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

Ebeveynlerin Yaşlarına Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

		n	s.ort	X ²	p
Bilgi Ölçeği	20-25 Yaş	8	173.88	1.955	.744
	26-30 Yaş	72	162.81		
	31-35 Yaş	104	162.53		
	36-40 Yaş	83	146.83		
	41+ Yaş	48	157.64		
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyut	20-25 Yaş	8	150.13	4.669	.323
	26-30 Yaş	72	154.27		
	31-35 Yaş	104	162.45		
	36-40 Yaş	83	169.42		
	41+ Yaş	48	135.53		
Tutum Ölçeği İlişkisel Boyut	20-25 Yaş	8	115.50	2.108	.716
	26-30 Yaş	72	162.98		
	31-35 Yaş	104	156.12		
	36-40 Yaş	83	160.74		
	41+ Yaş	48	156.95		

Tablo 11’de, ebeveynlerin yaşlarına göre ebeveyn bilgi ve tutum ölçeği yanıtları arasındaki farklılaşmaya bakıldığında; bilgi ölçeği boyutunda ($x^2=1.955$ $p>0.05$),

tutum ölçeği davranışsal boyutunda ($\chi^2=4.669$ $p>0.05$), tutum ölçeği ilişkisel boyutunda ($\chi^2=2.108$ $p>0.05$) verilerine erişilmiş olup, üç ayrı boyutta da yaş grubu özellikleri bakımından herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 12’de ebeveynlerin sahip oldukları meslekler ile ebeveyn bilgi ve tutum puanları arasındaki farklılıklara ilişkin yapılan Kruskal-Wallis testine ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 12.

Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

		n	s.ort	X ²	p
Bilgi Ölçeği	Öğretmen	33	168.92	3.905	.563
	Ev Hanımı	133	160.74		
	Özel Sektör	72	150.62		
	Memur	23	133.93		
	İşçi	29	146.55		
	Diğer	23	174.46		
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyut	Öğretmen	33	192.77	9.017	.108
	Ev Hanımı	133	150.92		
	Özel Sektör	72	154.53		
	Memur	23	126.76		
	İşçi	29	168.24		
	Diğer	23	164.63		
Tutum Ölçeği İlişkisel Boyut	Öğretmen	33	140.91	4.179	.524
	Ev Hanımı	133	160.65		
	Özel Sektör	72	156.06		
	Memur	23	179.54		
	İşçi	29	137.76		
	Diğer	23	163.63		

Tablo 12’de ebeveynlerin meslek grubu özellikleri ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasındaki farklılaşmaya bakıldığında; bilgi ölçeği boyutunda ($\chi^2=3.905$ $p>0.05$), tutum ölçeği davranışsal boyutunda ($\chi^2=9.017$ $p>0.05$), tutum ölçeği ilişkisel boyutunda ($\chi^2=4.179$ $p>0.05$) verilerine erişilmiş olup, üç ayrı boyutta da meslek özellikleri bakımından herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 13’te ebeveynlerin medeni durum faktörleri ile ebeveyn bilgi ve tutum puanları arasındaki farklılıklara ilişkin yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 13.

Ebeveynlerin Medeni Durumlarına Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

		n	s.ort	z	p
Bilgi Ölçeği	Evli	301	156.16	-1.662	.096
	Bekar/Boşanmış	14	197.50		
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyut	Evli	301	155.78	-2.011	.044
	Bekar/Boşanmış	14	205.79		
Tutum Ölçeği İlişkisel Boyut	Evli	301	159.68	-1.524	.128
	Bekar/Boşanmış	14	121.96		

Tablo 13'te ebeveynlerin medeni durum özellikleri ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasındaki farklılaşmaya bakıldığında; bilgi ölçeği boyutunda ($z=-1.662$ $p>0.05$), tutum ölçeği davranışsal boyutunda ($z=-2.011$ $p<0.05$), tutum ölçeği ilişkisel boyutunda ($z=-1.524$ $p>0.05$) verilerine erişilmiş olup, bilgi ölçeği ve tutum ölçeği ilişkisel boyutunda herhangi bir farklılaşmanın bulunmadığı görülmektedir. Tutum ölçeği davranışsal boyuta bakıldığında, medeni durum ile aralarında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir.

Tablo 14'te ebeveynlerin gelir faktörleri ile bilgi ve tutum puanları arasındaki farklılıklara ilişkin yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 14.

Ebeveynlerin Gelirlerine Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Maaş	n	s.ort	X ²	p
Bilgi Ölçeği	0-11401	78	161.45	1.606	.658
	11402-20000	122	161.99		
	20001-35000	51	143.72		
	35000+	64	157.58		
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyut	0-11401	78	150.92	8.468	.037
	11402-20000	122	154.54		
	20001-35000	51	141.67		
	35000+	64	186.24		
Tutum Ölçeği İlişkisel Boyut	0-11401	78	143.56	5.425	.143
	11402-20000	122	158.93		
	20001-35000	51	181.27		
	35000+	64	155.28		

Tablo 14'te ebeveynlerin gelir faktörü ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasındaki farklılaşmaya bakıldığında; bilgi ölçeği boyutunda ($x^2=1.606$ $p>0.05$), tutum ölçeği

davranışsal boyutunda ($x^2=8.468p<0.05$), tutum ölçeği ilişkisel boyutunda ($x^2=5.425p>0.05$) verilerine erişilmiş olup, bilgi ölçeği ve tutum ölçeği ilişkisel boyutunda herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Tutum ölçeği davranışsal boyuta bakıldığında, gelir ve davranışsal boyut arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Tablo 15'te ebeveynlerin eğitim durumları ile ebeveyn bilgi ve tutum puanları arasındaki farklılıklara ilişkin yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 15.

Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

		n	s.ort	X ²	p
Bilgi Ölçeği	Okuryazar Değilim	4	157.38	6.351	.385
	Okuryazarım	3	170.83		
	İlkokul	21	196.43		
	Ortaokul	57	170.92		
	Lise	106	152.52		
	Ön lisans/Lisans	110	149.40		
	Lisansüstü	14	154.29		
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyut	Okuryazar Değilim	4	190.13	11.681	.069
	Okuryazarım	3	138		
	İlkokul	21	205.69		
	Ortaokul	57	160.29		
	Lise	106	158.04		
	Ön lisans/Lisans	110	142.60		
	Lisansüstü	14	192.96		
Tutum Ölçeği İletişimsel Boyut	Okuryazar Değilim	4	114.25	7.984	.239
	Okuryazarım	3	94.50		
	İlkokul	21	124.05		
	Ortaokul	57	151.75		
	Lise	106	167.70		
	Ön lisans/Lisans	110	164.13		
	Lisansüstü	14	138.86		

Tablo 15'te eğitim düzeyi ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasındaki farklılaşmaya bakıldığında; bilgi ölçeği boyutunda ($x^2=6.351$ $p>0.05$), tutum ölçeği davranışsal boyutunda ($x^2=11.681p>0.05$), tutum ölçeği ilişkisel boyutunda ($x^2=7.984p>0.05$) verilerine erişilmiş olup, üç ayrı boyutta da eğitim düzeyi özellikleri ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasında herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 16'da ebeveyn çocuk sayısı ile ebeveyn bilgi ve tutum puanları arasındaki farklılıklara ilişkin yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 16.

Ebeveynlerin Çocuk Sayılarına Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

		n	s.ort	X ²	p
Bilgi Ölçeği	Tek Çocuk	63	156.52	11.191	.048
	İki Çocuk	179	149.92		
	Üç Çocuk	53	189.66		
	Dört Çocuk	16	139.16		
	Diğer	4	162.67		
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyut	Tek Çocuk	63	158.90	7.402	.192
	İki Çocuk	179	154.28		
	Üç Çocuk	53	173.79		
	Dört Çocuk	16	154.66		
	Diğer	4	56.50		
Tutum Ölçeği İletişimsel Boyut	Tek Çocuk	63	158.98	2.006	.848
	İki Çocuk	179	156.36		
	Üç Çocuk	53	161.08		
	Dört Çocuk	16	165.69		
	Diğer	4	178.17		

Tablo 16’da çocuk sayısı faktörü ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasındaki farklılaşmaya bakıldığında; bilgi ölçeği boyutunda ($x^2=11.191$ $p<0.05$), tutum ölçeği davranışsal boyutunda ($x^2=7.402$ $p>0.05$), tutum ölçeği ilişkisel boyutunda ($x^2=2.006$ $p>0.05$) verilerine erişilmiş olup, çocuk sayısı özellikleri ile tutum ölçeği davranışsal ve iletişimsel boyutları arasında herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bilgi ölçeği boyutu ile çocuk sayısı arasında ise anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür.

Tablo 17’de yaşanan bölge (Kırsal/Kent) faktörü ile ebeveyn bilgi ve tutum puanları arasındaki farklılıklara ilişkin yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 17.

Ebeveynlerin Yaşanılan Bölge (Kır/Kent) Faktörüne Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

		n	s.ort	z	p
Bilgi Ölçeği	Kent	301	158.22	-.200	.842
	Kırsal	14	153.25		
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyut	Kent	301	158.79	-.719	.472
	Kırsal	14	140.93		
Tutum Ölçeği İletişimsel Boyut	Kent	301	158.69	-.625	.532
	Kırsal	14	143.21		

Tablo 17’de yaşanılan yer (kır/kent) özellikleri ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasındaki farklılaşmaya bakıldığında; bilgi ölçeği boyutunda ($z=-.200$ $p>0.05$), tutum ölçeği davranışsal boyutunda ($z=-.719$ $p>0.05$), tutum ölçeği ilişkisel boyutunda ($z=-.625$ $p>0.05$) verilerine erişilmiş olup, üç ayrı boyutta da kırsal/kent özellikleri bakımından herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bu durum, yaşanılan yer özellikleri ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermektedir.

4.4. Çocuklara Ait Demografik Etmenler ile Ebeveynlerin Çocuklarının Teknolojik Araç Kullanmasına Yönelik Bilgi ve Tutumları Farklılaşmakta Mıdır?

Tablo 18’de çocukların cinsiyet özelliklerine göre ebeveyn bilgi ve tutum puanlarına ilişkin analizlere yer verilmiştir.

Tablo 18.

Çocukların Cinsiyet Özelliklerine Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

		n	s.ort	z	p
Bilgi Ölçeği	Kız	158	142.26	-3.081	.002
	Erkek	157	173.84		
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyut	Kız	158	147.33	-2.090	.037
	Erkek	157	168.74		
Tutum Ölçeği İletişimsel Boyut	Kız	158	167.90	-1.947	.052
	Erkek	157	148.04		

Tablo 18’de çocukların cinsiyet özellikleri ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasındaki farklılaşmaya bakıldığında; bilgi ölçeği boyutunda ($z=-3.081$ $p<0.05$), tutum ölçeği davranışsal boyutunda ($z=-2.090$ $p<0.05$), tutum ölçeği ilişkisel boyutunda ($z=-1.947$ $p>0.05$) verilerine erişilmiş olup, ilişkisel boyutunda çocuk cinsiyet özellikleri bakımından herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bilgi ve tutum ölçeği davranışsal boyutuna bakıldığında ise çocuk cinsiyet özellikleri ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Tablo 19’da çocuk yaş faktörü ile ebeveyn bilgi ve tutum puanları arasındaki farklılıklara ilişkin yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 19.

Çocukların Yaşlarına Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

		n	s.ort	X ²	p
Bilgi Ölçeği	3 Yaş	4	79.75	3.741	.291
	4 Yaş	27	146.19		
	5 Yaş	137	158.02		
	6 Yaş	147	162.28		
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyut	3 Yaş	4	121.50	.915	.822
	4 Yaş	27	166.93		
	5 Yaş	137	158.13		
	6 Yaş	147	157.23		
Tutum Ölçeği İletişimsel Boyut	3 Yaş	4	163	2.833	.418
	4 Yaş	27	144.09		
	5 Yaş	137	167.37		
	6 Yaş	147	151.68		

Tablo 19’da, çocukların yaş özellikleri ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasındaki farklılaşmaya bakıldığında; bilgi ölçeği boyutunda ($x^2=3.741$ $p>0.05$), tutum ölçeği davranışsal boyutunda ($x^2=.915$ $p>0.05$), tutum ölçeği ilişkisel boyutunda ($x^2=2.833$ $p>0.05$) verilerine erişilmiş olup, üç ayrı boyutta da çocuk yaş özellikleri bakımından herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bu durum, çocuğun yaşı ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir.

Tablo 20’de çocukların doğum sırası özellikleri ile ebeveyn bilgi ve tutum puanları arasındaki farklılıklara ilişkin yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 20.

Çocukların Doğum Sırası Özelliklerine Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

		n	s.ort	X ²	p
Bilgi Ölçeği	İlk Çocuk	162	149.77	5,313	,257
	İkinci Çocuk	109	167.29		
	Üçüncü Çocuk	35	170.99		
	Dördüncü Çocuk	5	98.90		
	Diğer	4	198.50		
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyut	İlk Çocuk	162	158.28	6,365	,173
	İkinci Çocuk	109	154,64		
	Üçüncü Çocuk	35	177,70		
	Dördüncü Çocuk	5	121		
	Diğer	4	111,50		
Tutum Ölçeği İletişimsel Boyut	İlk Çocuk	162	159,02	3,716	,446
	İkinci Çocuk	109	155,93		
	Üçüncü Çocuk	35	150,84		
	Dördüncü Çocuk	5	231		
	Diğer	4	144,38		

Tablo 20’de, çocukların doğum sırası faktörü ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasındaki farklılaşmaya bakıldığında; bilgi ölçeği boyutunda ($\chi^2=5.313$ $p>0.05$), tutum ölçeği davranışsal boyutunda ($\chi^2=6.365$ $p>0.05$), tutum ölçeği ilişkisel boyutunda ($\chi^2=3.716$ $p>0.05$), verilerine erişilmiş olup, üç boyut içerisinde de çocuk doğum sırası özellikleri bakımından herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 21’de çocukların kardeş sayısı özellikleri ile ebeveyn bilgi ve tutum puanları arasındaki farklılıklara ilişkin yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 21.

Çocukların Kardeş Sayısı Özelliklerine Göre Ebeveyn Bilgi ve Tutum Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

		n	s.ort	X ²	p
Bilgi Ölçeği	Tek Çocuk	63	161.40	6.762	.149
	Bir Kardeş	179	157.55		
	İki Kardeş	53	155.70		
	Üç Kardeş	16	183.59		
	Diğer	4	52.63		
Tutum Ölçeği Davranışsal Boyut	Tek Çocuk	162	163.71	6,997	.136
	Bir Kardeş	109	159.80		
	İki Kardeş	35	154.52		
	Üç Kardeş	5	156.06		
	Diğer	4	41.25		
Tutum Ölçeği İletişimsel Boyut	Tek Çocuk	162	174.67	7.789	.100
	Bir Kardeş	109	151.54		
	İki Kardeş	35	154.53		
	Üç Kardeş	5	151.88		
	Diğer	4	255		

Tablo 21’de, çocukların kardeş sayısı faktörü ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasındaki farklılaşmaya bakıldığında; bilgi ölçeği boyutunda ($\chi^2=6.762$ $p>0.05$), tutum ölçeği davranışsal boyutunda ($\chi^2=6.997$ $p>0.05$), tutum ölçeği ilişkisel boyutunda ($\chi^2=7.789$ $p>0.05$), verilerine erişilmiş olup, üç boyut içerisinde de çocuk kardeş sayısı özellikleri bakımından herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, çalışma sonucunda elde edilen bilgiler tartışılacak ve bu kapsamda çeşitli öneriler sunulacaktır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde sırasıyla; ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik tutumlarının genel özellikleri, ebeveyn ve çocukların teknolojik araç kullanım durumları, ebeveynlere ait demografik özelliklere göre ebeveyn bilgi ve tutumları, çocuklara ait demografik özelliklere göre ebeveyn bilgi ve tutumları konuları alt başlıklar halinde tartışılacaktır.

5.1.1. Ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik tutumlarının genel özellikleri nelerdir? Araştırma kapsamında, çalışmaya katılan ebeveynlere TKETÖ uygulanmış olup uygulama sonucunda elde edilen veriler; bilgi ölçeği, tutum ölçeğine ait davranışsal boyut ve iletişimsel boyut olmak üzere üç farklı başlık altında, maddelere göre incelenmiştir. Bu sırada ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik tutumları nelerdir sorusuna yanıt aranmıştır.

Bilgi ölçeği bölümünde, ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımı konusunda bilgilerine dönük maddeler bulunmakta olup ebeveynlerin bu maddelere çoğunlukla; nadiren ya da hiçbir zaman yanıtını verdikleri görülmüştür. Ölçekte yer alan; *yanında telefon/tablet olmadığı zaman çocuğum endişeleniyor, telefon/tablet kullanımı çocuğumla olan iletişimime zarar veriyor, çocuğum teknolojik alet kullanımı sonrası duygusal/davranışsal çeşitli sorunlar gösteriyor* vb. şeklinde olumsuz durum bildiren maddelere nadiren ya da hiçbir zaman yanıtı vermeleri, ebeveynlerin teknolojik aletlerin çocukları üzerinde bahsedilen düzeyde olumsuz etkileri olduğunu düşünmediklerini göstermektedir. Bilgi boyutunda alınan yanıtlara göre, ebeveynler çocuklarıyla teknolojik araç kullanımı konusunda olumsuz deneyimler yaşamamakta, çocuklarının teknolojiyle olumsuz bir ilişki içerisinde olduğunu düşünmemektedir. Ancak yapılan çalışmalar, bu konuda ebeveynlerin çeşitli endişeler yaşayabildiğini göstermektedir (Mikelic Preradovic, Lešin & Şagud, 2016; Altun, 2019).

Tutum ölçeği, davranışsal ve ilişkisel boyutu olarak iki boyuttan oluşmaktadır. Ebeveynlerden toplanan veriler sonucunda iki boyut da ayrı ayrı incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Davranışsal boyut, çocuk ve ebeveyn davranışlarına odaklanmakta olup; *“Çocuğumla teknolojik araç kullanımı konusunda tartışıyorum, çocuğumla birlikte tablet/akıllı telefon oynuyorum, çocuğum tablet/akıllı telefon kullanımına ilişkin belirlemiş olduğumuz kuralları bozar.”* vb. sorulara sahiptir. Ebeveynlerin yanıtları incelendiğinde ağırlıklı olarak “hiçbir zaman” ya da “nadiren” yanıtlarını verdikleri görülmektedir. Ebeveynlerin davranış boyutu konusunda da çocuklarıyla olumsuz deneyimler yaşamadıkları, ağırlıklı olarak bu konuda da olumlu bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Dinçer, Akar, Gölbaşı ve Güleröğlü (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, çocukların teknolojik alet kullanmaya başlama yaşı düştükçe ebeveyn-çocuk ilişkisinde çatışma riskinin arttığı görülmektedir. Aynı durum çocukların teknolojik alet kullanma süreleri için de geçerlidir. Bu nedenden dolayı, ebeveyn çocuk arasındaki ilişkinin çoğunlukla olumlu anlam ifade edecek şekilde işaretlenmesi, çocukların teknolojik aletleri görece daha az kullanmalarından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca, Aslan ve Turgut (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, teknoloji kullanımı konusunda ebeveyn denetimine sahip çocuklarda sorunlu medya kullanım davranışlarının daha az olduğu ve çocukların daha az çevrimiçi riskle karşılaştığı görülmüştür. Bu durum çalışmada yer alan ebeveynlerin çocuklarıyla olumlu denetim mekanizmalarına sahip olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Ölçeğin ilişkisel boyutu, daha çok çocuklarıyla teknolojik araç kullanımı konusunda ilişkilerine odaklanmakta olup; *“Evde tablet/akıllı telefon kullanımı için belirlediğimiz kurallar var, çocuğum tablet/akıllı telefonda fazla vakit geçirdiğinde ona söylerim, çocuğum bir şey söylemeye çalışırken tablet/akıllı telefon kullanmayı bırakırım.”* gibi sorulardan oluşmaktadır. Ebeveyn yanıtlarına bakıldığında, ağırlıklı olarak çoğunlukla ya da her zaman yanıtını işaretlemiş oldukları görülmektedir. Bu durum, evde teknolojiye dönük olumlu iletişim ortamlarının bulunduğunu, ebeveynlerin çocuklarıyla teknoloji konusunda sağlıklı ilişkiler geliştirmiş olduğunu gösteriyor olabilir. Swider-Cios, Vermeij ve Sitskoorn (2023) çalışmalarında ekran süreleri, hangi içeriklerin izlenebileceği, ne zaman ekran kullanılıp kullanılmayacağı konusunda ebeveynlerin kurallar oluşturmalarının faydalı olacağını belirtmektedir. Bu bağlamda, ilişkisel boyuta bakıldığında ebeveynlerin çocukları ile teknoloji

kullanımına dönük olumlu ilişkiler kurduğu ve doğru aracılık stratejileri geliştirdikleri söylenebilir.

Ölçek yanıtları, ebeveynlerin çocuklarıyla teknoloji kullanımı konusunda daha olumlu bir yaklaşım sergilediklerini, teknoloji kullanımı konusunda bilgi sahibi olduklarını ve çocuklarıyla sağlıklı bir teknolojik araç kullanımı süreci geçirdiklerini ortaya koymaktadır. Üç alt boyut için de verilen yanıtlar birbiriyle anlamsal olarak paralel olup ebeveynlerin bilinçli bir yaklaşım sergilediklerini göstermektedir.

Ölçek alt boyutları arasında yapılan Spearman Korelasyon Testi sonuçlarına göre ölçekler arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; *bilgi boyutu ve davranış boyutu* arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu, *bilgi boyutu ve iletişim boyutu* arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu, *davranış boyutu ve iletişim boyutu* arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmekte olup bu bulgular ölçek yanıtları konusunda ortaya konan çıkarımları destekler niteliktedir.

5.1.2. Ebeveyn ve çocukların teknolojik araç kullanma durumları nelerdir?

5.1.2.1. Ebeveyn ve çocuk teknolojik alet kullanma amaçları. Ebeveyn ve çocukların teknolojik araçları kullanma amaçlarına bakıldığında ebeveynler için; *iletişim, sosyal medya ve haberler* başlıklarının ön plana çıktığı görülmektedir. Çocuklarda ise; *çizgi film izlemek, oyun oynamak, video/içerik izlemek* amacıyla teknolojik araçların tercih bulunmuştur.

Ebeveyn ve çocukların ortak noktalara sahip olsalar da teknolojik araçları çoğunlukla farklı amaçlarla kullandıkları görülmektedir. Yiğit ve Alat (2022) tarafından dijital oyun oynama durumlarına ilişkin gerçekleştirilen çalışmada çocukların %81,52'sinin dijital oyunlar oynadıkları bulunmuştur. Bu bulgular, çalışmamızın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Gökçe vd. (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada çocukların teknolojik cihazları daha çok oyun oynamak amacıyla kullandığı bulunmuştur. Nikolopoulou (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise teknolojik araçları çocukların çoğunlukla oyun oynamak, çizgi film izlemek, müzik dinlemek ve video izlemek amaçlarıyla kullandığı görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında, çalışmanın sonuçları literatürde yer alan kaynaklarla örtüşür niteliktedir.

5.1.2.2. Ebeveyn ve çocuk teknolojik alet kullanma tercihleri. Araştırma bulgularına bakıldığında, ebeveynler için en fazla tercih edilen teknolojik aracın telefon olduğu görülmektedir. Bu oran, açıklanan resmi rakamlar ile de uyumluluk göstermektedir (TUIK, 2022). Ebeveynlerin televizyon ve bilgisayar kullanımını da sıklıkla tercih ettikleri görülmektedir. Çocuklar tarafından en fazla tercih edilen aracın ise televizyon olduğu görülürken bunu telefon ve tablet tercihi takip etmektedir. Çocuklarda televizyon, telefon ve tabletin sık tercih edilmesi, literatür kaynaklarında yer alan verilerle de uyumlu niteliktedir (Kanak & Özyazıcı, 2018; Paulein, 2018; Guades vd., 2019). Gerek ebeveynler, gerek de çocuklarda oyun konsolu ve akıllı saatlerin tercih edilme oranı ise oldukça düşüktür.

Çocuklar tarafından bilgisayarın da oldukça az kullanılıyor olması dikkat çekicidir. Yıldız ve Akyel'in (2024) gerçekleştirdiği çalışmada da çocuklar tarafından en sık tercih edilen teknolojik cihazın televizyon, en az tercih edilen cihazın ise bilgisayar olduğu görülmüştür. Bu durum, çalışma sonuçlarıyla örtüşür niteliktedir. Kanak ve Özyazıcı (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları da teknolojik alet kullanım durumları bakımından çalışma bulgularını destekler niteliktedir. Oyun konsolu kullanımının ise günümüzde hâlâ oldukça düşük olduğu iki çalışmada da görülmektedir. Bu durum, oyun konsollarının görece yüksek fiyatlara sahip olması, ülkemizde henüz yeterince yaygınlaşmamış olması gibi durumlardan kaynaklı olabilir.

5.1.2.3. Ebeveyn ve çocuk günlük teknolojik alet kullanma süreleri. Günlük teknolojik alet kullanma sürelerine bakıldığında, ebeveynler ve çocuklar arasında çeşitli farklılıklar olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan ebeveynlerin ağırlıklı olarak 1-3 saat arasında, çocukların ise 0-2 saat aralığında kullandıkları görülmektedir. Ebeveyn ve çocukların kullanım sürelerinin çoğunlukla benzerlik gösterdiği, ancak çocukların ekran sürelerinin ebeveynlere oranla daha düşük olduğu ve dört saat gibi daha yüksek ekran sürelerinde ebeveynlere kıyasla dikkat çekici oranla az kullanım sergiledikleri görülmektedir. McArthur, Tough ve Madigan (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da çocukların ağırlıklı olarak 0-1 saat ve 1-2 saat arasında ekran sürelerine sahip oldukları görülmektedir. Ancak geçmişe oranla çocukların tüm yaş gruplarında ekran sürelerinin giderek arttığı göz önünde bulundurulması gereken etkenlerden biridir (Panjeti & Ranganathan, 2023).

Ebeveyn ve çocuklar arasında süre açısından farklılık olması, çocukların teknoloji kullanım sürelerine özen gösterilmesi gerekliliği bakımından normal karşılanabilir. Öte yandan, ebeveynlerin teknolojik araçları kullanım süreleri ile çocukların teknolojik araç kullanım süreleri aynı olmamasına rağmen aralarında benzerlik olması ebeveyn kullanım alışkanlıklarının çocukların kullanım durumlarını etkilemesinden kaynaklanıyor olabilir. Lauricella, Wartella ve Rideout (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlerin teknolojik alet kullanım süreleri ile çocukların teknolojik alet kullanım süresi arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Radesky vd. (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da, ebeveynlerin belirleyici ve rol model olma özelliklerinden dolayı ebeveyn teknoloji kullanım durumuyla çocukların teknoloji kullanım durumları arasında güçlü bir ilişki olduğu belirtilmektedir.

Ancak günümüzde yalnızca ekran süreleri üzerinden çıkarımda bulunmak doğru olmayacaktır. Geçirilen ekran sürelerinin nasıl değerlendirildiği de oldukça önemlidir. Yalnızca ekran süresine odaklanmak yerine ekran başında geçirilen sürenin niteliğine yönelik çalışmalar yapmak, teknolojik araçları onların yaşantısı ve eğitim süreçlerine uygun şekilde dahil etmek, çocukların gelişimi bakımından daha faydalı sonuçlara ulaşılmasına katkıda bulunacaktır. (Gökçen, Özel & Çalışandemir, 2024).

5.1.3. Demografik etmenlere (yaş, cinsiyet vb.) göre ebeveynlerin çocuklarının teknolojik araç kullanmasına yönelik bilgi ve tutumları farklılaşmakta mıdır? Ebeveynlerin cinsiyet özellikleri ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasında farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmış olup uygulama sonucunda ebeveyn tutumları ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmüştür. Ebeveynlerde yaş faktörü ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasında farklılaşma olup olmadığını anlamak amacıyla Kruskal-Wallis testi uygulanmış, üç ayrı boyutta da yaş ve ölçek boyutları arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Nagy, Kutrovátz, Király & Rakovics (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, hem ebeveynlerde hem çocuklarda cinsiyet ve yaşın ebeveyn aracılık stratejileri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin sahip oldukları meslekler ile ebeveyn bilgi ve tutumları arasında farklılaşma olup olmadığını

anlamak amacıyla Kruskal-Wallis testi gerçekleştirildiğinde ise, üç ayrı boyutta da meslek özellikleri bakımından anlamlı bir farklılaşmanın bulunmadığı görülmüştür.

Ebeveynlerin medeni durumlarına göre çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik bilgi ve tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmış, bilgi ve iletişim boyutunda herhangi bir anlamlı farklılaşma görülmezken davranış boyutunda anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Bastırmacı (2022) tarafından yapılan çalışmada, anne-babanın birlikte ya da ayrı olması ile ebeveynlerin teknolojik araç kullanımına dönük tutumlarının ve medya aracılık rollerinin farklılaşmadığı bulunmuştur. Bulgular arasında görülen farklılığın nedeni ebeveynlerin sosyo-kültürel farklılıklarından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca her iki çalışmada da bekar/boşanmış ebeveyn sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Çalışmalar arasında görülen farklılığın nedeni bekar/boşanmış ebeveynlerin örneklem açısından yetersizliğinden dolayı olabilir.

Ebeveynlerin gelir durumlarına göre bilgi ve tutumlarını incelemek amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmış, bilgi ve iletişim boyutlarında anlamlı bir farklılaşma görülmezken davranış boyutunda anlamlı bir farklılaşmanın mevcut olduğu görülmüştür. Bu durum, gelir düzeyinin ebeveyn bilgi ve tutumlarında değişiklik ortaya çıkarabileceğini göstermektedir. Ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre bilgi ve tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmış; bilgi, davranış ve iletişim olmak üzere ölçeğin üç boyutunda da herhangi bir anlamlı farklılaşmanın bulunmadığı görülmüştür. Dulkadir Yaman, Karademir ve Yaman (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ebeveyn arabuluculuk tercihlerinin eğitim düzeylerine göre farklılık göstermediği, Durak (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ebeveynlerin çocukların internet kullanımı konusunda arabuluculuk düzeylerinin yaş, eğitim ve internet kullanım deneyimlerine göre farklılaştığı görülmüştür. Yıldız ve Kanak (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, anne yaşı, mesleği ve baba yaşı, eğitim durumu ve mesleği değişkenlerinin çocukların teknoloji kullanımı konusunda anlamlı bir farklılık yaratmadığı ancak anne eğitim düzeyinin anlamlı bir farklılık yarattığı bulunmuştur. İkiz, Asıcı, Kaya ve Sakarya (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise ebeveynlerin eğitim düzeyi ile çocukların internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu, eğitim düzeyi yükseldikçe ergenlerde internet kullanım ve olumsuz sonuçlarından etkilenme

düzeyinin daha fazla arttığı görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde, bu konuda farklı bulgulara sahip çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu farklılıklar sosyo-kültürel etmenlerden ebeveynlerin yaşadığı bölgenin özelliklerinden vb. çeşitli faktörlerden dolayı kaynaklanmış olabilir.

Ebeveynlerin çocuk sayıları ile çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik bilgi ve tutumları arasında farklılaşma olup olmadığını incelemek amacıyla Kruskal-Wallis testi gerçekleştirilmiş, davranışsal ve iletişimsel boyutta herhangi bir ilişkiye rastlanmazken bilgi boyutunda anlamlı bir ilişkinin mevcut olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin çocuk sayısının onların çocuklarına yönelik bilgi düzeylerinde ise anlamlı bir farklılığa neden olduğu bulunmuştur. Bunun üzerine çocuk yaşı ile ebeveynlerin bilgi ve tutumları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını sorgulamak amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmış, çocuk yaşı ile ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik bilgi ve tutumları arasında herhangi bir anlamlı ilişkinin bulunmadığı görülmüştür. Son olarak kent ya da kırsalda yaşama durumunun ebeveyn bilgi ve tutumlarında farklılaşmaya neden olup olmadığını anlamak için Mann-Whitney U testi yapılmış, üç ayrı boyutta da herhangi bir farklılaşmaya neden olmadığı görülmüştür.

5.1.4. Çocuklara ait demografik etmenler ile ebeveynlerin çocuklarının teknolojik araç kullanmasına yönelik bilgi ve tutumları farklılaşmakta mıdır?

Çocukların demografik özellikleri ile ebeveynlerin çocuklarının teknolojik araç kullanmalarına yönelik bilgi ve tutumları arasında farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi için gerekli testler yapılmıştır.

Çocukların cinsiyet özelliklerine göre ebeveynlerin çocuklarının teknolojik araçları kullanma durumuna yönelik bilgi ve tutumlarına yönelik Mann-Whitney U testi gerçekleştirilmiş; tutum ölçeği ilişkisel boyutta herhangi bir farklılaşma gözlenmezken bilgi ölçeği ve tutum ölçeği davranışsal boyut ile çocuk cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılaşmanın mevcut olduğu görülmüştür.

Çocukların yaş özellikleri, kardeş sayıları ve doğum sıraları ile ebeveynlerin çocuklarının teknolojik araçları kullanma durumuna yönelik bilgi ve tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal-Wallis testi ile incelenmiş, üç ayrı boyutta da hem doğum sırası hem de yaş özellikleri bakımından herhangi bir farklılaşmanın

bulunmadığı görülmüştür. Sürsavur, Kanmaz ve Bakır (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, dijital ebeveynlik farkındalık ölçeği sonuçlarının çocuğun doğum sırası ve cinsiyetine göre herhangi bir anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Çalışmanın cinsiyete ilişkin bulgularında farklılık gözlenirken doğum sırasına ilişkin bulguların ortak olduğu görülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde, teknoloji kullanımına yönelik ebeveyn aracılığını konu alan çalışmaların oldukça fazla olduğu (Livingstone & Helsper, 2008; Smahelova, Juhová, Cermak & Smahel, 2017; Şen, Demir, Teke & Yılmaz, 2020; Özdemir Ürün, 2022; Nagy, Kutrovátz, Király & Rakovics, 2023; Soyoof, Reynolds, Neumann, Scull, Tour & McLay, 2024; Fam, Männikkö, Juhari & Kääriäinen, 2023; Kotrla Topić, Perić Pavišić & Merkaš, 2023) ancak ebeveynlerin ve çocuklara ait çeşitli etkenlerin ebeveyn tutum ve yaklaşımlarını konu alan çalışmaların literatürde yeterince bulunmadığı görülmektedir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde, çalışmadan elde edilen bulgulardan yola çıkılarak araştırmacılara dönük öneriler sunulacaktır.

- Araştırmacılara Yönelik Öneriler
 1. Medeni durum özelliklerinin ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik görüşlerine etkileri bağlamında daha geniş kapsamlı bir örneklem grubu belirlenerek çalışmalar yürütülebilir.
 2. Okul öncesi dönem çocuklarının teknoloji kullanım durumları ile yaş, cinsiyet vb. demografik özellikleri arasındaki ilişkileri derinlemesine inceleyen deneysel çalışmalar planlanabilir.
 3. Ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik yaklaşımları ile aile türleri arasındaki ilişkinin derinlemesine incelenmesini amaçlayan; sosyo-kültürel faktörler, demografik özellikler, yaşanılan konum vb. değişkenleri de içeren çeşitli çalışmalar yapılabilir.
 4. Okul öncesi dönem çocuklarının teknoloji kullanımına dönük ebeveyn yaklaşımlarını konu alan çalışmalar incelenerek bir meta-analiz çalışması gerçekleştirilebilir.

5. Ebeveynlerin teknolojik cihazlara yönelik eğitim gereksinimlerini saptamaya dönük saha araştırmaları gerçekleştirilebilir. Ebeveyn gereksinimlerine göre gerekli bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirilebilir.

- Kurumlara Yönelik Öneriler

1. Ebeveynlerin teknolojik cihazlara dönük eğitim gereksinimlerinin tespit edilmesi konusunda çeşitli saha çalışmaları gerçekleştirilebilir.
2. Ebeveyn gereksinimlerine göre gerekli eğitim faaliyetleri planlanarak düzenlenmesi sağlanabilir.
3. Ebeveyn yaklaşımları, teknolojik araçların doğru kullanımı vb. konularda öğretmenlerin donanımlarının artırılmasına yönelik çeşitli eğitim faaliyetleri düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, Ö. Z. ve Dursun, C. (2020). Teknolojinin aileye etkisi: Değişen ailenin dijital ebeveyn ve çocukları. *Turkish Studies-Social*, 15(4), 2245-2265.
- Akca, A. ve Ayaz Alkaya, S. (2019). Erken çocukluk döneminde ekran maruziyetinin etkileri. *Uluslararası*, 23, 49-55.
- Aksoy, T. (2021). Okul öncesi dönemdeki çocukların eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Temel Eğitim*, (11), 30-38.
- Aküzüm, C., Baran, E. ve Çelebi, S. (2022). Okul öncesi dönemde ebeveyn tutumları ile dijital oyun bağımlılığı eğilimi arasındaki ilişki. *Electronic Turkish Studies*, 17(3).
- Alkali, Y. E. & Amichai-Hamburger, Y. (2004). Experiments in digital literacy. *CyberPsychology & Behavior*, 7(4), 421-429.
- Aslan, A. ve Turgut, Y. E. (2024). Parental mediation in Turkey: The use of mobile devices in early childhood. *E-Learning and Digital Media*, 21(5), 444-461.
- Ateş, M. ve Saltalı, N. D. (2019). KKTC’de yaşayan 5-6 yaş çocukların tablet ve cep telefonu kullanımına ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 62-90.
- Ayar, H., Bulut, N. ve Gelici, Z. (2023). Erken çocuklukta dijital bağımlılıkla mücadele projesi kapsamında ebeveynlerin çocuklarının dijital medya kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 25(47), 1-33.
- Bastırmacı, Ş. (2022). 48-72 aylık çocukların annelerinin, ebeveynlik tutumları ile ebeveyn-çocuk medya aracılık rolleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> sayfasından erişilmiştir.
- Başlar, G. (2013). Yeni medyanın gelişimi ve dijitalleşen kapitalizm. *Akademik Bilişim*, 1(1), 823-831.

- Bertan, M., Haznedaroğlu, D., Yurdakök, K. ve Güçiz, B. D. (2009). Ülkemizde erken çocukluk gelişimine ilişkin yapılan çalışmaların derlenmesi (2000-2007). *Cocuk Sagligi ve Hastaliklari Dergisi*, 52(1).
- Bıçakçı, S. N. (2019). Nesnelerin interneti. *Takvim-i vekayi*, 7(1), 24-36.
- Bostancı, S. ve Çakır, R. (2022). Erken çocukluk çağında çocuğu olan ebeveynlerin, çocuklarına medya kullandırmadaki aracılıkları ve dijital ebeveynlik farkındalıklarının incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 7(2), 86-116.
- Bulut, A. (2018). Okul öncesi öğrencilerinin teknoloji kullanımlarına ilişkin alışkanlıklarının gelişim özellikleri üzerindeki etkileri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 52-69.
- Canpolat, Ö. (2001). *E-ticaret ve Türkiye'deki gelişmeler*. Ankara: T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Hukuk Müşavirliği. https://www.academia.edu/18507117/E_ticaret_ve_Turkiyedeki_gelistmeler?source=swp_share sayfasından erişilmiştir.
- Christakis, D. A. & Garrison, M. M. (2009). Preschool-aged children's television viewing in child care settings. *Pediatrics*, 124(6), 1627-1632.
- Cingel, D. P. & Krcmar, M. (2013). Predicting media use in very young children: The role of demographics and parent attitudes. *Communication Studies*, 64(4), 374-394.
- Çalık, D. ve Çınar, Ö. P. (2009). *Geçmişten günümüze bilgi yaklaşımları bilgi toplumu ve internet*. XIV. Türkiye'de İnternet Konferansı'nda sunulmuş bildiri, Bilgi Üniversitesi, İstanbul. http://osmansezgin.com/assets/felsefe_makale_bilgitoplumuveinternet.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Darga, H. (2021). Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların evde oynadıkları dijital oyunlar ve ebeveynlerin davranışlarının belirlenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 9(17), 447-479.
- De Jong, E., Visscher, T. L. S., HiraSing, R. A., Heymans, M. W., Seidell, J. C. & Renders, C. (2013). Association between TV viewing, computer use and

overweight, determinants and competing activities of screen time in 4-to 13-year-old children. *International journal of obesity*, 37(1), 47-53.

Demir, Ü. (2016). Sosyal medya kullanımı ve aile iletişimi: çanakkale'de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 9(2), 27-50.

Dilmen, N. (2007). Yeni medya kavramı çerçevesinde internet günlükleri-bloglar ve gazeteciliğe yansımaları. *Marmara İletişim Dergisi*, 12(12), 113-122.

Dinçer, G., Akar, L., Gölbaşı, Ö. ve Güleröğlü, F. T. (2023). Anne, baba ve çocuk ilişkisi ile 3-6 yaş çocukların internet kullanımı arasındaki ilişki. *Yobü Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(2), 136-149.

Durak, A. (2019). *Ebeveyn arabuluculuğunun bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). http://acikerisim.bartın.edu.tr/bitstream/handle/11772/1882/aykut%20durak_yeni.pdf?sequence=4 sayfasından erişilmiştir.

Fam, J. Y., Männikkö, N., Juhari, R. & Kääriäinen, M. (2023). Is parental mediation negatively associated with problematic media use among children and adolescents? A systematic review and meta-analysis. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, 55(2), 89.

Ferguson, C. J. & Olson, C. K. (2014). Video game violence use among “vulnerable” populations: The impact of violent games on delinquency and bullying among children with clinically elevated depression or attention deficit symptoms. *Journal of youth and adolescence*, 43(1), 127-136.

Fide, E. G. ve Sapsağlam, Ö. (2020). Youtube yayıncılarının çocukların kimlik inşa süreçlerine yansımaları. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 199-210.

Funk, J. B., Brouwer, J., Curtiss, K. & McBroom, E. (2009). Parents of preschoolers: Expert media recommendations and ratings knowledge, media-effects beliefs, and monitoring practices. *Pediatrics*, 123(3), 981-988.

- Gedik, İ. (1998). Dünyanın oluşumundan insanlığın gelişimine: Değişimler ve Dönüşümler. *Jeoloji Mühendisliği Dergisi*, 21(1), 75-139.
- Gençer, E. (2016). Okul öncesi çocukların bilgi ve iletişim teknolojileriyle etkileşiminin bazı değişkenler yönünden incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 24(5), 2235.
- Göker, A. (2001). Bilim ve teknoloji politikalarına giriş için 'enformasyon toplumu' üzerine kavramsal bir yaklaşım denemesi. *Mülkiye Dergisi*, 25(230), 27-66.
- Gökçe, A., Arslan, İ., Öz, S. Ü., Mete, U., Taşçı, D., ve Yengil Taci, D. (2021). Yedi yaş altı çocuklarda mobil ekran maruziyeti. *Medical Journal of Ankara Training ve Research Hospital*, 54(2), 10-20492.
- Göksu, H. ve Dağlıoğlu H. E. (2022). YouTube'daki animasyon içeriklerin çocuğa uygunluk ve gelişime olan katkıları açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(3), 2539-2568.
- Guedes, S. D. C., Morais, R. L. D. S., Santos, L. R., Leite, H. R., Nobre, J. N. P. & Santos, J. N. (2019). Children's use of interactive media in early childhood-an epidemiological study. *Revista Paulista de Pediatria*, 38, e2018165.
- Guan, S. S. A. & Subrahmanyam, K. (2009). Youth internet use: risks and opportunities. *Current opinion in Psychiatry*, 22(4), 351-356.
- Gül, F. (2013). İnsan-doğa ilişkisi bağlamında çevre sorunları ve felsefe. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 17-21.
- Güleç, V. (2018). Aile ilişkilerinin sosyal medyayla birlikte çöküşü. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 2(2), 105-120.
- Gündüz, M. Z. ve Daş, R. (2018). Nesnelerin interneti: Gelişimi, bileşenleri ve uygulama alanları. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 24(2), 327-335.
- Güngör, M. (2014). Okulöncesi dönem çocuklarının televizyon izleme alışkanlıkları ve anne baba tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 199-216.

- Hamutoğlu, N. B., Güngören, Ö. C., Uyanık, G. K. ve Erdoğan, D. G. (2017). Dijital okuryazarlık ölçeği: Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 408-429.
- Hern, A. (2022). How TikTok's algorithm made it a success: 'It pushes the boundaries'. *The Guardian*, 24.
- Hosokawa, R. & Katsura, T. (2018). Association between mobile technology use and child adjustment in early elementary school age. *PloS one*, 13(7), e0199959.
- İkiz, E., Asıcı, E., Kaya, Z. ve Sakarya, Ö. (2015). Problemlı internet kullanımının ailesel değişkenler açısından incelenmesi. *Güncel Psikiyatri ve Psikonörofarmakoloji Dergisi*, 5(2), 7-15.
- Kadan, G. ve Aral, N. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının medya kullanım düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies*, 2(2), 51-55.
- Kalkan, B., Kılıç, A. F. ve Duran Yılmaz, A. (2022). Teknoloji kullanımında ebeveyn tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 6(2), 364-386.
- Kanak, M. ve Özyazıcı, K. (2018). An analysis of some variables influencing parental attitudes towards technology and application use and digital game playing habits in the preschool period. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 341-354.
- Kanter, A. (2020). Dijital bağımlılığın okul öncesi dönemdeki çocuklarda problem davranışlarına etkisi. *Researcher*, 8(2), 207-221.
- Karaduman, S. (2019). Yeni medya okuryazarlığı: Yeni beceriler/olanaklar/riskler. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 683-700.
- Karoğlu, H. ve Ünüvar, P. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 231-254.
- Katırcı, E. K. ve Bulut, S. (2024). Sosyal medyanın çocuk ve ergenler üzerindeki etkileri: bir literatür incelemesi. *İbn Haldun Çalışmaları Dergisi*, 9(2), 125-144.

- Kaya, İ. (2017). Anne babaların çocuklarının bilgi/iletişim teknolojileri (BİT) kullanımına yönelik yaklaşımları ile çocukların bu teknolojileri kullanım alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Electronic Turkish Studies*, 12(23).
- Kaya, İ. ve Bayraktar, D. M. (2021). Türkiye’de yapılan dijital ebeveynlik araştırmalarına yönelik bir içerik analizi çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1046-1082.
- Kayri, M. ve Günüş, S. (2016). Yüksek ve düşük sosyoekonomik koşullara sahip öğrencilerin internet bağımlılığı açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *The Turkish Journal on Addictions*, 3(2), 165-183.
- Kenney, M. (2003). The growth and development of the Internet in the United States. *The global Internet economy*, 69-108.
- Kırcaburun, K. (2017). *Üniversite öğrencilerinde instagram bağımlılığı, kişilik özellikleri ve kendini sevmeye arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi)
<https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/74468/EFT0332.pdf?sequence=1&isAllowed=y> sayfasından erişilmiştir.
- Kırlioğlu, M., Kayaalp, A. ve Arslan, S. (2023). Güncel bir sorun olarak çocuklarda ekran bağımlılığı ve ebeveyn tutumları. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 7(2), 118-131.
- Kildare, C. A. & Middlemiss, W. (2017). Impact of parents mobile device use on parent-child interaction: A literature review. *Computers in Human Behavior*, 75, 579-593.
- Kirwil, L. (2009). Parental mediation of children's internet use in different European countries. *Journal of Children and Media*, 3(4), 394-409.
- Kocacık, F. (2003). Bilgi toplumu ve Türkiye. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 1-10.
- Koç, Ç. T. ve Karaman, N. (2024). Tüketim kültürü perspektifinden youtube kids'in incelenmesi. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 176-194.
- Koçak, H. (2011). Kablosuz iletişim ve internet teknolojilerindeki yeniliklerin toplumsal yaşama katkıları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153(153).

- Kotrla Topić, M., Perić Pavišić, K. & Merkaš, M. (2023). A qualitative analysis of parental mediation of children's digital technology use in Croatia. *Journal of broadcasting & electronic media*, 67(2), 206-224.
- Lauricella, A. R., Wartella, E. & Rideout, V. J. (2015). Young children's screen time: The complex role of parent and child factors. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 36, 11-17.
- Lee, H. E., Kim, J. Y. & Kim, C. (2022). The influence of parent media use, parent attitude on media, and parenting style on children's media use. *Children*, 9(1), 37.
- Li, X., Atkins, M. S. & Stanton, B. (2006). Effects of home and school computer use on school readiness and cognitive development among Head Start children: A randomized controlled pilot trial. *Merrill-Palmer Quarterly (1982-)*, 239-263.
- Ling, L., Yelland, N., Hatzigianni, M. & Dickson-Deane, C. (2022). The use of Internet of Things devices in early childhood education: A systematic review. *Education and Information Technologies*, 27(5), 6333-6352.
- Livingstone, S. & Helsper, E. J. (2008). Parental mediation of children's internet use. *Journal of broadcasting & electronic media*, 52(4), 581-599.
- Manovich, L. (2017). Instagram and contemporary image.
- Marsh, J. (2016). The digital literacy skills and competences of children of pre-school age. *Media education*, (2), 178-195.
- Martin, A. (2006). A European framework for digital literacy. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 1(2), 151-161.
- McArthur, B. A., Tough, S. & Madigan, S. (2022). Screen time and developmental and behavioral outcomes for preschool children. *Pediatric research*, 91(6), 1616-1621.
- Mestçi, A. (2007). Türkiye İnternet Raporu 2007. *Beykent Üniversitesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü*. https://inet-tr.org.tr/inetconf12/kitap/Bildiriler/30_24_inet07.pdf sayfasından erişilmiştir.

- Meyer, M., Zosh, J. M., McLaren, C., Robb, M., McCaffery, H., Golinkoff, R. M. ... & Radesky, J. (2021). How educational are “educational” apps for young children? App store content analysis using the Four Pillars of Learning framework. *Journal of Children and Media*, 15(4), 526-548.
- Mikelic Preradovic, N., Lešin, G. & Šagud, M. (2016). Investigating parents' attitudes towards digital technology use in early childhood: a case study from Croatia. *Informatics in education*, 15(1), 127-146.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2023). Millî Eğitim İstatistikleri – Örgün Eğitim. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_09/29151106_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2022_2023.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Mumcu, T. (2024). Çocuklar için dijital medya içerikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(3), 1435-1446.
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z. ve Özdiñler, A. R. (2018). Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 1-21.
- Nagy, B., Kutrovátz, K., Király, G. & Rakovics, M. (2023). Parental mediation in the age of mobile technology. *Children & Society*, 37(2), 424-451.
- Nevski, E. & Siibak, A. (2020). The role of parents and parental mediation on 0–3-year olds’ digital play with smart devices: Estonian parents’ attitudes and practices. In *Digital Play and Technologies in the Early Years* (pp. 5-19). Routledge.
- Nikken, P. & Schols, M. (2015). How and why parents guide the media use of young children. *Journal of child and family studies*, 24, 3423-3435.
- Nikolopoulou, K. (2020). Preschool children's use of tablet at home and parents' views. In *mobile learning applications in early childhood education* (pp. 209-229). IGI global.
- Oğuz, B. N. ve Kutluca, A. Y. (2020). Okul öncesi dönemde çocukları olan ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 39(2), 252-268.

- Okumuş, V. ve Parlar, H. (2018). Çocukların sosyal medya kullanım amaçları ve ebeveyn tutumları. *Istanbul Commerce University Journal of Social Sciences/İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(33).
- Özen, Ü. ve Sarıcı, M. B. K. (2010). Yalnızlık olgusu ve sanal sohbetin yalnızlığın paylaşımına etkisi: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(1), 149-159.
- Özerbaş, M. A. ve Kuralbayeva, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-25.
- Özdemir Ürün, B. C. (2022). *Okul öncesi dönemdeki çocukların teknoloji kullanımının ebeveyn ve çocuk görüşleri açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> sayfasından erişilmiştir.
- Özdemir Ürün, B. C. ve Atıcı, V. O. (2023). Examination of preschool children's technology use in terms of parent and child views. *International Journal Of Latest Technology In Engineering & Management (IJLTEM)*, 8(3), 12-15.
- Özyürek, A. (2018). Okul öncesi çocukların bilgisayar teknolojileri kullanımının annelerin görüşlerine göre incelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(2), 1-12.
- Panjeti-Madan, V. N. & Ranganathan, P. (2023). Impact of screen time on children's development: cognitive, language, physical, and social and emotional domains. *Multimodal Technologies and Interaction*, 7(5), 52.
- Parlak, B. (2017). Dijital çağda eğitim: Olanaklar ve uygulamalar üzerine bir analiz. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Kayfor 15 Özel Sayısı), 1741-1759.
- Poulain, T., Vogel, M., Neef, M., Abicht, F., Hilbert, A., Genuneit, J. ... & Kiess, W. (2018). Reciprocal associations between electronic media use and behavioral difficulties in preschoolers. *International journal of environmental research and public health*, 15(4), 814.

- Ponti, M. (2023). Screen time and preschool children: Promoting health and development in a digital world. *Paediatrics & Child Health*, 28(3), 184-192.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants part 2: Do they really think differently?. *On the horizon*, 9(6), 1-6.
- Radesky, J. S., Kistin, C., Eisenberg, S., Gross, J., Block, G., Zuckerman, B. & Silverstein, M. (2016). Parent perspectives on their mobile technology use: The excitement and exhaustion of parenting while connected. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 37(9), 694-701.
- Rodríguez-de-Dios, I., van Oosten, J. M. & Igartua, J. J. (2018). A study of the relationship between parental mediation and adolescents' digital skills, online risks and online opportunities. *Computers in Human Behavior*, 82, 186-198.
- Romero-Ruiz, K., Echeverri-Sánchez, L., Peña-Plata, J., Vásquez-Giraldo, S., Aguilera-Cardona, M., Herazo-Avendaño, C. ... & Bran-Piedrahita, L. (2017). Information and communication technologies impact on family relationship. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 237, 30-37.
- Rose, K., Eldridge, S. & Chapin, L. (2015). The internet of things: An overview. *The internet society (ISOC)*, 80, 1-50.
- Rukancı, F. & Anameriç, H. (2004). Bilgi toplumu ve toplumun bilgilenmesinde kütüphanelerin rolü. *Kütüphaneciliğin Destanı Uluslararası Sempozyumu'nda sunulmuş bildirisi*. Ankara Üniversitesi, Ankara. <https://core.ac.uk/download/pdf/11883477.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Saka, E. (2019). Türkiye'de internet. *Türkiye İnternet Tarihi. İstanbul: Alternatif Bilisim Dernegi*, 4-71.
- Saltuk, M. C. ve Erciyes, C. (2020). Okul öncesi çocuklarda teknoloji kullanımına ilişkin ebeveyn tutumlarına dair bir çalışma. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 4(2), 106-120.
- Saracho, O. N. (2015). Developmentally-appropriate technology and interactive media in early childhood education. *Young children and families in the information age: Applications of technology in early childhood*, 183-205.

- Scott, F. L. (2022). Family mediation of preschool children's digital media practices at home. *Learning, Media and Technology*, 47(2), 235-250.
- Selvi, Ö. G. Ö. (2012). Bilgi toplumu, bilgi yönetimi ve halkla ilişkiler. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(3).
- Smahelova, M., Juhová, D., Cermak, I. & Smahel, D. (2017). Mediation of young children's digital technology use: The parents' perspective. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 11(3).
- Soyoof, A., Reynolds, B. L., Neumann, M., Scull, J., Tour, E. & McLay, K. (2024). The impact of parent mediation on young children's home digital literacy practices and learning: A narrative review. *Journal of Computer Assisted Learning*, 40(1), 65-88.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stephenson, S., Page, C. N., Wei, M., Kapadia, A. & Roesner, F. (2024). Sharenting on TikTok: Exploring parental sharing behaviors and the discourse around children's online privacy. *In Proceedings of the CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1-17).
- Subrahmanyam, K., Kraut, R. E., Greenfield, P. M. & Gross, E. F. (2000). The impact of home computer use on children's activities and development. *The future of children*, 123-144.
- Sürsavur, L., Kanmaz, T. ve Bakır, V. (2022). *Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin dijital ebeveynlik farkındalık düzeylerinin incelenmesi*. 4. International Social Sciences and Innovation Congress'te sunulmuş bildiri. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya. https://www.researchgate.net/profile/Vedat-Bakir/publication/363255881_OKUL_ONCESI_DONEMDE_COCUGU_OLAN_EBEVEYNLERIN_DIJITAL_EBEVEYNLIK_FARKINDALIK_DUZEYLERININ_INCELENMESI/links/633afa259cb4fe44f3fb854e/OKUL-OeNCESI-DOeNEMDE-COCUGU-OLAN-EBEVEYNLERIN-DIJITAL-EBEVEYNLIK-FARKINDALIK-DUeZEYLERININ-INCELENMESI.pdf sayfasından erişilmiştir.

- Swider-Cios, E., Vermeij, A. & Sitskoorn, M. M. (2023). Young children and screen-based media: The impact on cognitive and socioemotional development and the importance of parental mediation. *Cognitive Development*, 66, 101319.
- Şahin, M. C., Taş, I., Oğul, İ. G., Çilingir, E. ve Keleş, O. (2015). Tablet bilgisayarların okul öncesi eğitimde destek materyali olarak kullanılmasının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 335-348.
- Şen, M., Demir, E., Teke, N. ve Yılmaz, A. (2020). Erken çocukluk ebeveyn medya aracılık ölçeği geliştirme çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (53), 228-265.
- Şenel, A. ve Gençoğlu, S. (2003). Küreselleşen dünyada teknoloji eğitimi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(12), 45-65.
- Tezel Şahin, F. ve Cevher, F. N. (2007). *Türk toplumunda aile-çocuk ilişkilerine genel bir bakış*. ICANAS 38 (38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi)'nde sunulmuş bildiri. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara. <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/TEZEL-SAHİN-Fatma-CEVHER-Fatma-Nilgün-TÜRK-TOPLUMUNDA-AİLE-ÇOCUK-İLİŞKİLERİNE-GENEL-BİR-BAKIŞ.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- TikTok, (2024). TikTok'u Kullanma, Video Oluşturma, Kamera Araçları. <https://support.tiktok.com/tr/using-tiktok/creating-videos/camera-tools#:~:text=TikTok'ta%20oluşturduğunuz%20videolar%20en%20fazla%2060%20saniye%20uzunluğunda%20olabilir.&text=Yüklediğiniz%20videolar%20en%20fazla%203%20dakika%20uzunluğunda%20olabilir> sayfasından erişilmiştir.
- Turgut, Y. E. ve Aslan, A. (2016). *Çocukların Karşılaştıkları İnternet Riskleri ve Ebeveyn Arabuluculuğu*. In 4th International Instructional Technologies Teacher Education Symposium'unda sunulmuş bildiri, Elazığ, Turkey (pp. 337-344). https://www.academia.edu/34506478/Çocukların_Karşılaştıkları_İnternet_Riskleri_ve_Ebeveyn_Arabuluculuğu?source=swp_share sayfasından erişilmiştir.

- TÜİK (2013). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2013. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2013-13569#:~:text=TÜİK%20Kurumsal&text=16%2D74%20yaş%20grubundaki%20bireylerde,%38%2C7'dir](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2013-13569#:~:text=TÜİK%20Kurumsal&text=16%2D74%20yaş%20grubundaki%20bireylerde,%38%2C7'dir) sayfasından erişilmiştir.
- TÜİK (2023). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2023. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Hanehalk%C4%B1%20bili%C5%9Fim%20teknolojileri%20kullan%C4%B1m%20ara%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1,artarak%20%95%2C5%20oldu.&text=%C4%B0nternet%20kullan%C4%B1m%20oran%C4%B1%2C%2016%2D74,y%C4%B1%C4%B1nda%20%87%2C1%20oldu](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Hanehalk%C4%B1%20bili%C5%9Fim%20teknolojileri%20kullan%C4%B1m%20ara%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1,artarak%20%95%2C5%20oldu.&text=%C4%B0nternet%20kullan%C4%B1m%20oran%C4%B1%2C%2016%2D74,y%C4%B1%C4%B1nda%20%87%2C1%20oldu) sayfasından erişilmiştir.
- Urfa, D. T. (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve buna yönelik anne baba tutumlarının rolü* (Yüksek lisans tezi). https://openaccess.izu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12436/2460/620062_.pdf?sequence=1&isAllowed=y sayfasından erişilmiştir.
- Ünal, F. P. (2022). Erken çocukluk döneminde dijital bağımlılığın alanyazın değerlendirilmesi. *Uygulamada Eğitim ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 62-77.
- Ünlükaya, A., Savaş, S. ve Sucu, İ. (2021). Youtube çocuk kanallarında bulunan video içeriklerindeki temaların ortaya koyulmasına yönelik bir çalışma. *Journal of Business In The Digital Age*, 4(1), 33-49.
- Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B. & Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on internet use of primary school children. *Computers & Education*, 55(2), 454-464.
- Vandewater, E. A., Rideout, V. J., Wartella, E. A., Huang, X., Lee, J. H. & Shim, M. S. (2007). Digital childhood: electronic media and technology use among infants, toddlers, and preschoolers. *Pediatrics*, 119(5), e1006-e1015.

We Are Social (2024). Digital 2024, Global overview report. <https://wearesocial.com/uk/blog/2024/01/digital-2024/> sayfasından erişilmiştir.

Yaman, F., Dönmez, O., Akbulut, Y., Yurdakul, I. K., Çoklar, A. N. ve Guyer, T. (2019). Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterliklerinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 44(199).

Yaman, N. D., Karademir, A., ve Yaman, F. (2023). An investigation of the parental mediation situations of preschool children's parents. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 13(2), 218-245.

Yang, S., Zhao, Y. & Ma, Y. (2019, July). Analysis of the reasons and development of short video application-Taking Tik Tok as an example. In *Proceedings of the 2019 9th International Conference on Information and Social Science (ICISS 2019)*, Manila, Philippines (pp. 12-14).

Yaşar Ekici, F. (2014). Türk aile yapısının değişim ve dönüşümü ve bu değişim ve dönüşüme etki eden unsurların değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*.

Yazıcı, E. ve Gençler, E. (2016). Okul öncesi çocukların bilgi ve iletişim teknolojileriyle etkileşiminin bazı değişkenler yönünden incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2235-2252.

Yengil, E., Güner, P. D. ve Topakkaya, Ö. K. (2019). Okul öncesi çocuklarda ve ebeveynlerinde teknolojik cihaz kullanımı. *The Medical Journal of Mustafa Kemal University*, 10(36), 14-19.

Yıldız, İ. ve Kanak, M. (2021). Çocukların dijital teknoloji kullanımı ve ebeveyn yaklaşımları: Kesitsel bir çalışma. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 15(2), 306-314.

Yıldız, K. H. ve Akyel, Y. (2024). Okul öncesi dönem çocukları ve ilkökul öğrencilerinin teknoloji kullanım düzeylerinin incelenmesi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(5), 354-372.

- Yılmaz, G. (2022). *Sosyal medyanın aile içi iletişime etkisi* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> sayfasından erişilmiştir.
- Yiğit, N. ve Alat, K. (2022). Erken çocukluk dönemindeki çocukların dijital oyun oynama alışkanlıklarına ilişkin anne/baba görüşleri. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 9(3), 1026-1052.
- Yuniarni, D. & Surjaningrum, E. R. (2023, May). The parental perception about children's mobile usage. In *International Conference on Indigenous Psychology and Culture* (Vol. 1, No. 1, pp. 206-220).
- Yücelyiğit, S. ve Aral, N. (2020). Dijital teknolojiyi üretim ve tüketim amacıyla kullanan çocukların ve ebeveynlerinin tercihlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 1071-1084.

EK-1.
Teknoloji Kullanımında Ebeveyn Tutum Ölçeği (TKETÖ)
Birinci Bölüm

Madde No	Bilgi Ölçeği					
		Hiçbir Zaman	Nadiren	Ara Sıra	Çoğu Zaman	Her Zaman
1.	Yanında tablet/akıllı telefon olmadığı zaman çocuğum endişeleniyor.					
2.	Tablet/akıllı telefon çaldığında veya bir bildirim geldiğinde, çocuğum kontrol etmek için bir istek duyuyor.					
3.	Çocuğumun tablet/akıllı telefon kullanımı, onunla olan iletişime yardım ediyor.					
4.	Çocuğumun tablet/akıllı telefon kullanımı, onunla olan duygusal bağma zarar veriyor.					
5.	Çocuğumun tablet/akıllı telefon kullanımı arkadaşlarıyla olan ilişkisine zarar veriyor.					
6.	Çocuğumun dikkatinin dağılmasında tablet/akıllı telefon kullanmasının etkisi var.					
7.	Çocuğum tablet/akıllı telefon kullanımı sonrasında duygusal problemler gösteriyor. (ağlamak, üzölmek gibi)					
8.	Çocuğum tablet/akıllı telefon kullanımı sonrasında davranışsal problemler gösteriyor. (itme, vurma, argo kullanımı gibi)					
9.	Tablet/akıllı telefon dışındaki etkinlikler çocuğumun ilgisini çekmiyor.					
10.	Çocuğum tablet/akıllı telefon kullanımına izin verilmediğinde tepki verir.					

EK-2.
Teknoloji Kullanımında Ebeveyn Tutum Ölçeği (TKETÖ)
İkinci Bölüm

Madde No	Tutum Ölçeği					
		Hiçbir Zaman	Nadiren	Ara Sıra	Çoğu Zaman	Her Zaman
1.	Evde tablet/akıllı telefon kullanımını için belirlemiş olduğumuz kurallarımız var.					
2.	Çocuğumla beraber tablet/akıllı telefon kullanıyorum.					
3.	Çocuğumla beraber tablet/akıllı telefonda oyun oynuyorum.					
4.	Çocuğumun izlediği videoların ve oynadığı oyunların içeriğini kontrol ediyorum.					
5.	Çocuğumun tablet/akıllı telefonda geçirdiği süreyi azaltmaya çalışıyorum.					
6.	Çocuğumla tablet/akıllı telefon kullanımı konusunda tartışıyorum.					
7.	Yemek süresince çocuğumun tablet/akıllı telefon kullanımına izin veriyorum.					
8.	Yemek süresince tablet/akıllı telefon kullanıyorum.					
9.	Tablet/akıllı telefon kullanımına ilişkin belirlemiş olduğumuz kuralları bozarım.					
10.	Çocuğum tablet/akıllı telefon kullanımına ilişkin belirlemiş olduğumuz kuralları bozar.					
11.	Çocuğumun tablet/akıllı telefon ile uyumasına izin veriyorum.					
12.	Ev ortamı dışında çocuğumun tablet/akıllı telefon kullanımına izin veriyorum.					
13.	Çocuğum tablet/akıllı telefonda fazla zaman harcadığında bunu ona söylerim.					
14.	Çocuğumun dikkatini çekmek için ona tablet /akıllı telefon veririm.					
15.	Çocuğum ağladığında susması için ona tablet/akıllı telefon veririm.					
16.	Çocuğum bir şey söylemeye çalışırken tablet/akıllı telefon kullanmayı bırakırım.					
17.	Tablet/akıllı telefon kullanımı çocuğuma ayırdığım zamanı etkiliyor.					
18.	Çocuğum için tablet/akıllı telefon kullanımını gerektirmeyen etkinlikler planlarım.					
19.	Çocuğuma tablet/akıllı telefon kullanımı için vermiş olduğum süreye dikkat ederim.					

